KAZANIA MORALNE,
ná niektore Swiętá,
z Posłuszeństwá Swiętego

PRZEZ

X. M. GORDYANA WASSOWSKIEGO,

S. T. DOCTORIS, PATRIS Provinciæ, DIFFINITORIS perpetui, Fráńćiszkáná.

WYDANE.

Roku Pańskiego 1743.

W KRAKOWIE
W DRUKARNI AKADEMICKIEY.

Na Herbowne Kleynoty.
JASNIE WIELMOZNYCH M. W. M C.
PANOW Y DOBRODZIEIOW.

I.

Ma tę Polſká wygodę w Herbownym PORAIU,
Czego Jey tylko trzebá, ieſt wſzyſtko iák w Ráiu.

Dla Márſowych upałow, by Polſká nie mdláłá,
PORAIOW ią ROZAMI miłość obesłáłá.

II.

Tę cnotę nie raz Polſká ROGALOW uznáłá,
Ze w wſzelkich okázyách z Nich obronę miáłá.

Niemaſz ſię czego miła Oyczyzno obawiáć,
Od zamáchow Rogámi możeſz ſię záſtawiáć.

III.

Márśie Polſki oręźá ieźli ći nie ſtáie,
Dom Przeświętny BOGORYI ſwoich Strzał dodáie.

BOGORIOW odwagę sławne dźiełá głoſzą,
Wierność, miłość Oyczyzny, pod Niebo wynoſzą.

JASNIE WIELMOZNEMU IMSCI XIĘDZU
BONAWENTURZE ANTONIEMU
TURSKIEMU,
ARCHIDYAKONOWI Gnieźnieńskie-
mu, KANONIKOWI Krákowskiemu,
PREZYDENTOWI
Trybunału Koronnego.

JASNIE WIELMOZNEMU IMCI PANU
KAZIMIERZOWI ANTONIEMU
TURSKIEMV,
PODCZASZEMV Sierádzkiemu, MAR-
SZAŁKOWI Trybunału Koronnego.

JASNIE WIELMOZNEMU IMCI XIĘDZU
ANTONIEMU ERAZMOWI
WOŁOWICZOWI,
KANONIKOWI Gnieźnieńskiemu, AR-
CHIDYAKONOWI Zmudzkiemu,
VICEPREZYDENTOWI
Trybunału Koronnego.

y medytácyi. Wymawiá Swięty niektorym nied.
tośćie záſpáli *Chariſſime*, tośćie opuśćili medytácy.
śćie posłuſzni nie byli. Aż ſię też oni exkuzuią: ko.
cya byłá ſucha, garztká piniellí ná wieczor. Káſztáno.
kilká po Florencku, ſztuká źielonego byłá koprowego
finocchio. kárczoſzká ſurowa z ſolą, ſárdelki dwie. Zgo-
łáchłodno, głodno, żołądek słáby, á praca przyćięższa.
Słyſząc to Swięty Stárzec, pyta ſię: á przyśliśćie Nay-
milśi Bráćia co ćierpieć? odpowiedzą tak ieſt. Przyśli-
śćie znośić fatygi, przećiwnośći, niewczáſy? odpowie-
dzą ták ieſt; Rzecze Swięty *Quis veſtrum vel unicam guttam pro Chriſti amore effudit? & Chriſtus pro nobis ſuper abundanter puſſus eſt.* Ktoremi słowy poruſzył ich do
wſzyſtkiego dobrego. A do nas też K.M. iáka ápplikácya?
słyſzeliśćie iák wiele Chryſtus dla zbáwienia náſzego
z ſzczegulney miłośći ku Narodowi ludzkiemu ućierpiał,
iák wiele prac, trudow, y fatyg poniosł, na oſtátek
y śmierćią to okrutną przypłáćił, dla tego tylko, áby iák
ſwoią ták y náſza w Kroleſtwie Niebieskim Chwalebną
ućieſzył ſię Rezurrekcyą. Nadgradzamyż mu też tę miłość
Iego? czyniemyż co dla niego, álbo raczey dla wiecznego
dobrá náſzego? *Quis veſtrum* kto też co dobrego uczynił,
kto ſię w żyćiu ſwoim áby ſzpilka zákłoł dla Chryſtuſa?
á kiedy ſię ná głowie owe fontáźie, kornety, ſtroie ſtáwiáią,
nie iedná tám w skorze dźiurá. Od rogowek ćiężaru,
ſznuruwek śćiskánia, nie iedney do mdłośći przychodźi.
Száblá biodrę otłucze,

F ćiáſna

..rowká kolki zrobi. Peruczkę trefić, upudro-
, to czáſu weźmie! &c. Rzemieślnik áby miał ná
atereczkę álbo ná kuflik nie doſpi, ślepia po nocách, á
na Chryſtuſa ktoż co uczynił? co dla zbáwienia ſwego
zrobił. *Quis veſtrum?* Klęczáłá też ktora IMć gołęmi
kolány? przez Mſza Swięta? *Quis veſtrum?* Dárowá-
łáż dla miłośći IEZVSA krzywdę bliźniemu? umartwie-
łáże ſię w páſſyách, impetách, ſwoich? Przetrzymałże
kto ſwoy áppetyt w nadgrodę nieutrzymáłośći ſwoiey
do rozkoſznego, lub zbytecznego pićia? bodayże nie
tak iák owi, ktorzy; że cytryny doſtáć nie mogli do pie-
ćzonego kápłoná, wzdycháli ſobie: *Quanta pati mur pro-
pter Regnum Cœlorum!* Pomiárkuymy ſię K.M. co czy-
niemy, woła ná nas Bernard Swięty: *Non decet ſub ſpinoſo
Capite membra eſſe delicata.* Torem Wodzá ſwego żoł-
nierze iść powinni. Wodz náſz, Głowá náſzá Chry-
ſtus IEZVS, toć nam zá Nim iść potrzebá, w Iego ślá-
dy wſtępowáć, áżeby iáko on Chwalebne ákcyi żyćia
ſwego odebrał tryumfy, ták y my przy nim pochwałę
przy zmartwychwſtániu náſzym otrzymáć mogli. Vczy
nas tey polityki ow choć proſty żołnierz w Piśmie S. V-
ryaſz posłány z relácyą do Dawidá Krolá o powodze-
niu Izráelskiego woyská, ktorą oddáwſzy, lubo blisko
miał Dom ſwoy, nie poſzedł iednák do niego, ále ocze-
kuiąc reſponſu, nocował pod Niebem między Krolewską
wártą: dowiedźiáwſzy ſię o tym Dawid, rozkázuie áby
2 Reg. c. 12. poſzedł ná ſpoczynek do domu, *Nunquid non de via ve-*

niſti

wiſti quare non deſcendiſti in domum tuam? odpow... ryaſz mądrą rezolucyą: *Arca Dei, & Iſrael habita... papilionibus, & Dominus meus Ioab ſuper faciem terræ ego ingrediar domum meam?* piękna odpowiedź Ni... wieleć teraz tákowych z podobną rezolucyą żołnierzy, y z ták chwalebną cnotą, więcey ich teraz co ſię bárdźiey piiánſtwy, gwałtámi, rábunkámi, báwią &c. *Nulla fides pietasq; viris qui Caſtra ſequuntur.* mowi tedy Vryaſz: Arká Pánska y Wodze Izráelſcy pod Niebem kocuią, toć yproſty powinien żołnierz. Chryſtus IEZVS Wodz náſz słyſzeliśćie co wyćierpiał. toć my Chrześćiánie ſłudzy Iego powinniśmy dla miłośći Iego co wyſtać żebyśmy nie nagánę ále wieczną odebráli chwałę. Czego wſzyſtkiego ták rzecz moię wſpomnionemi Páwłá Swiętego konkluduię słowy: *Omnes quidem reſurgemus* ieſt to ártykuł wiáry, że niepochybnie zmartwychpowſtániemy, z czym ſię też przed Pánem, Dobrodźieiem, Wodzem náſzym Chryſtuſem Pánem pokażemy? nie wiemy czáſu, dniá áni godźiny: kto wie ieżeli nie dźiś, ieżeli nie tey godźiny, w páraćie ſądow Boskich z oſtátnim ſtániemy popiſem. Ey dla Bogá! *Dum tempus habemus operemur bonum.* poki mamy czás, poki nam zdrowie służy, podźmy śládem Iego, to ieſt drogą cnot SS. káżdemu práwowiernemu słudze Chryſtuſowemu należących, żebyśmy przy chwalebnym popiśię náſzym z Zmartwychwſtáłym Pánem, zmartwychwſtáli ćieſzyli ſię ná wieki słudzy. Amen.

A Z A N I E IV.
Ná Uroczystość S. WOYCIECHA Biskupá y Męczenniká.

Ego sum Pastor bonus. Ioan: 10.

ZAcnieysze názwisko nie mogło potkáć Cudzoźiemcá Czechá WOYCIECHA Swiętego u nas Polakow Kátolikow, iáko to: gdy go Kośćioł Swięty názwał dobrym. P.A. Zmiárkowáwszy bowiem w Nim rozlicznych cnot grono, y chwalebnych ákcyi obfitość, dobroći modę, dla Swiátá coś osobliwego rzeczono mu, *Pastor bonus*: y słusznie przyznáno: bo gdy kto z urzędu swego ma zálecenie áż dobroći innym świádczoney stymę, to oboie złaczywszy ma wielka pochwałę, iż dodry. S. Woyćiech z urzędu Pásterstwá záleconym został, z uczynnośći; rozdáiąc rożnym Narodom świátło zbáwienne nábył, pochwały. *Bonum curasse nomen dignatio est honoris, non promotionis.* á Pláto przydáie: *Non vitam sed bonam vitam nobis maximi faciendam esse censeo.* że to nie żyćie, ále dobre żyćie ma swoie stymę, y przeto rożnie rożnych Monárchow, z rożnych przymiotow názywáno; Tytus zwány był szczodry, że rad káżdemu z ubogich dobrze czynił, y gdy nic nie dał dniá ktorego, nárzekał: *Amici diem perdidimus,*

Eusebius

Cæsar

Cæsar pierwszy z Konsulow Rzymskich dosta... *invictus*, że w woiennych dźiełách wiele dokázyw... zwyćiężał. August z prostego imienia zwány *August...mus*, że zá niego wszelkie w pánowániu szczęśliwośći były. Swiętego Woyćiechá z dobroći Kośćioł Boży názwał dobrym. *Bonus Pastor*: álbowięm był dobry Woyćiech S. Czechom, chcac ich zbáwieniu pomodz, á że dobroći tey iego nie znali; Węgierskiemu, Szlaskiemu, y nászemu Polskiemu Krolestwu tey dobroći chcac użyczyć; do nas záwitał, nie iáko grono cnot swych rozlicznych, y pełność pięknych obyczáiow rożnoszać; modę dobroći ukazał. My Polacy łákomi záwsze ná mody nowe y Cudzoźiemskie, Lech y Czech Bráćia byli. Więc my z tym narodem pobrátymi czy iák Czechá WOYCIECHA S, czy iák od Cudzoźiemcá, czy iák od Pásterzá weźmy dźiś modę żyćiadobrego, ábyśmy dobremi przed Bogiem zostáli. *Ad M. D. Gloriam*.

MOdy zážyć ná dobre nie záwádźi. P. A. Chćiwi bowiem my ludźie bywszy do násládowánia cudzych postępkow, gdy ie rozum nász pozorne widźi álbo wdźięczne, czy piękne sadźi, chćiwi też bydź muśiemy, gdy co dobrego w modźie widźiemy, ábyśmy to przeymowáli y tego nábywáli: ztad podobno Filozof nápisał: *Vita est mentis actio*. piękność rozumu poler, Lib: 11. Met: cap. 7.
w obyczáie, w żyćie, modę wnośi; bo gdy rozum uczćiwy, sprawy żyćia bydź tákie musza. y przydáie: *Vitæ* lib. 8. de Republ.
degendæ ratio non solum honesta esse debet, verum etiam &

 jucunda

bona ſit. y poczćiwość od śiebie, y wdźięcznośc u inſzych życie náſze mieć muśi, áby moda drugim byłá, y nam dobre imię czyniło. *Tale quidem genus eſt hominum quale foliorum.* Záwſze to ieſt, iák ćię poczynáć widzą y poſtępowáć ſobie, ták ćię opiſuią, ſą to poſtępki káżdego modá názwána Imięnia twego. Iákże ſię tedy żyćia dobrego mody uczyć? opiſuie Epićurus Filozof u Seneki ták mowiąc: *Aliquem virum bonum nobis eligendum eſſe ac ſemper ante oculos habendum, ut ſic tanquam illo ſpectante viveremus, & omnia tanquam vidente faceremus.* Stáre woły młodych w pługu robić uczą, ſtáre ptaki młodym iák latáć, żubią ſzukáć pokázuią, ſtáre mátki coreczek, wnuczek ſwoich pięknych poſtępkow náuczáią, y w nich ich cwiczą, mody z rytráktu, kopiey przykłádu przebieráią. Chryſtus wſzyſtkich Kátolikow modá. *Exemplum enim dedi vobis.* Swięty Woyćiech brátonek Polakow bywſzy, máiąc dobrą wpráwę w modę, ſpoſob żyćia Kátolickiego, tęż modę po Kátolicku żyć, o zbáwienie ſwe pieczołowáć, wniosł y wprowádźił. *Aliquem virum ante oculos habendum.* Málenkiem bywſzy dźiećięćiem Woyćiech Swięty záchorował śmiertelnie, Rodźicy Iego zdeſperowáwſzy, ná poł umárłego odnieśli do Ołtarzá przeczyſtey MARYI, proſząc áby mu ziednáłá zdrowie, y záraz zá to oddáiąc go ślubem BOGV ná służbę, woląc go widzieć żywego między Duchownemi, niż między świátowemi, to modá, wychowywáć Dźiatki ná służbę Boską, nie ná ozdobę domu. Iuż tedy Woyćiech

ćiech Swięty (z Ceſarskiey krwie Ottoná trzećiego idący, sławnych od sławy názwánych Słowakow Czech) z domu z tą modą wypuſzczony, że wſzyſtkie Pſalmy ná pámięć umiał. Dobra modá, młodych záraz tego ćwiczyć co do Bogá należy. Niezgorſza y tá modá Woyćiechá Swiętego, był przy śmierći Dytmárá Práskiego Prałatá po złym żywoćie źle umieráiącego, á słyſząc iák wołał; oto mnie czárći czarni do piekłá wleką náuczył ſię mody żyć ináczey ná świećie. My podobno widźiemy nie iednych po piiánu umieráiących, kárki łamiących, w ſzkorbutách y innych brzydkich chorobách ſzpetnie ginących, á przećię podobney żyćia ſwywolnego chwytamy ſię mody. Nie pámiętáiąc ná owę Sokráteſa przeſtrogę. *Ede & bibe ut vivas non vive ut edas & bibas, non enim vivit, qui vivit ut edat & bibat.* Inſza modá Woyćiechá Swiętego w dźiewięć lat wſzyſtkie ſzkoły odpráwiwſzy, w káżdey náuce ſtał ſię uczony człowiek, w tym nayuczeńſzy, że modę dobrego żyćia pokazał. Gdy był obrány Biskupem Práskim, klerycy słyſzeli czártá nárzekáiącego temi słowy: Biádá mnie, iuż ſię nie mogę tu zoſtać, gdy obrány ieſt Biskupem Sługá Chryſtuſow Woyćiech, iuż ſię go bać muſzę. Czárći Woyćiechá S. nie lubią? nie dźiwotá: dobroći modę w nim widzą. *Bonus Paſtor.* Y to niepoſpolita modá, ná cztery częśći dochody ſwe obroćił. Iednę ná Kápłány; sługi Kośćielne, drugą ná ubogie, trzećią ná popráwę Kośćiołá y wykupienie niewolnikow, czwartą ná

ſwe

ſwe wyżywienie, y ták przy podźiale dochodow, uczynił podźiał obyczáiow, że ich więcey ná chwałę Bogu, niż własnemu żyćiu obroćił. Rzadkaż to dobroći modá!
Juvenalis. *Rari quippe boni numero vix ſunt totidem, quot Thebarum portæ vel divitis oſtia Nili.* rzadko w obyczáiách, w żyćiu, dobrych świát ludźi liczy. ktoś tám w obyczá-
Marci 10. iách y dobrego żyćia modźie chcac naprawy, záwołał ná Chryſtuſa. *Magiſter bone quid faciam, ut vitam æternam percipiam?* Chryſtus zdłużáiac náukę mody iákaby mu dał do nábyćia Niebá, od tytułu ſobie dánego rzecz záczynał *Quid me dicis bonum? nemo bonus niſi ſolus DEVS.* Nie wydáiac ſię Chryſtus z Boſtwá ále ſzácuiac ludzkich obyczáiow mody, powiáda: iż człowiekowi bydź dobrym prawie nie można tylko ſamemu BOGV.
S. Greg. *Solus ille qui non ex accidenti bono, ſed eſſentialiter bonus, DEVS bonus eſt.* S. Woyćiech wźiawſzy modę Dobroći Boskiey chćiał Prázánom koniecznie pomodz, áby ich zbáwienie pozyskał, przeto dwákroć do nich ná Biskupſtwo powrácał, á że y powtornie nie mogł uśmierzyć między niemi rozmáitych grzechow, iáko to, robot Swiętnych, przedawánia dźieći Zydom, gwałtow Kośćiołowi czynienia, zaboyſtw, cudzołoſtw, &c. po onych pięći lat w Benedyktyńskim Zakonie przeżytych, y po owym zábićiu czterech Bráći Woyćiechá S. w tumulćie Czeskiey woyny; do Węgier nayprzod, á potym y do Polski, modę Wiáry Swiętey, pobożnośći, y żyćia świątobliwego wniosł y wprowádźił. Piſze Pauſanias: Ceſarz Galga ziáchał

dope-

do pewnego Miástá ná obieránie urzędu Mieyskiego, y posłał Demokrytá Filozofa, áby mu zwołał mężow dobrych y przednich ná kándydáctwo: *Vocate mihi viros bonos.* Poszedł Filozof ná Kierkow czyli Cmetarz, y záwołá głosem: *Viri boni audite ad Cæsarem venite,* raz y drugi ták zrobiwszy, śmieią się z Filozofá, ná ostátek spytány czemu ták robił? y ztámtąd dobrych przywoływał. odpowiada: *Nemo vir bonus, nisi qui mortuus, quia ex Dijs approbatus.* Ták y Woyćiech S. nie mogąc dobrych ználesć w Czechách áni w Węgrách do nászey przybył Polski, gdźie po śmierći Robertá pierwszego Arcybiskupá, od Bolesłáwá Chrábrego Krolá uproszony Koronie Polskiey zá Pásterzá, widźiał káżdy modę dobroći Woyćiechá S. y przyznáwáć muśiał: *tàm Pater nemo, tàm pius nemo, ut Adalbertus.* bo tego tylko uśilnie prágnął, áby káżdego zá sobą poćiągnął, y drogę do Niebá pokazał wszystkim; Po trzechletnim przemieszkániu w Gnieźnie, nie insza intencya peregrynował do Prus, tylko áżeby Prusakom modę zbáwienia pokazał, od Báłwochwálstwá odwiodłszy BOGV práwemu pozyskał; tę podobno tám podáiąc regułę: *Ad morem etiam vivere debemus non solum ad naturam.* A ktoż tu iuż nie przyzna dobroći prawdźiwey Woyćiechowi Swiętemu. Cieszył się y weselił Ian S. że zá czasow swoich ználazł dobrych ludźi dom ieden, ktorych utwierdzáiąc w Wierze Swiętey, áby się heretyckiemi błędámi szpetnych obyczáiow nie zárażáli, ták pisze do nich: *Senior electæ dominæ & natis ejus,* Epist: 2.
G *quos*

quos ego diligo in veritate & non ego solus, sed & omnes qui cognoverunt veritatem &c. gavisus sum valde, quoniam inveni de filijs tuis ambulantes in veritate &c. to; imię dobre robi, kiedy kto moda prawdy Boskiey żyie, y nią sobie postępuie, y luboć przysłowiem się mowi: Y dobre nie wszystkim bywa dobre; przećięż dobre kiedy wielom pomaga. Woyćiech Swięty pomogł, Węgrom, Polakom, Szlasku y Czechom do zbáwienia, wniozłszy do nich modę cnot Swiętych, y pobożnych obyczáiow, toć sámá dobroć w nim bydź muśiáłá, *Vnusquisq; illud sapit, quod didicit.* przez co on pochwałę, á ći świątobliwość otrzymáli. *Bonitas malitiam vincit, disciplina voluptatem, & ultimam castigat scientia & illuminat caecitatem.* Nie pospolita to rzecz w Piśmie S. Ná początku Swiátá gdy BOG stwarzał wszystkie rzeczy. przyznáno drzewom, owocom, trawom. &c. *Erant valde bona* rybki w wodźie, ráczki, łosośie, stokwisze &c. gdy to pływáć poczęło *erant valde bona.* Gdy záś człowieká stworzono, Anioły z Niebiosy wystáwiono nic o tym, by to dobre było, nie mowią. Coby zá rácya tego byłá? odpowiáda Marcellus: *Rerum irrationalium alta bonitas est physica pendens á forma, sed hominis & Angeli bonitas est moralis pendens á voluntate, ideo antequã homo censeretur bonus, erat expectandus voluntatis usus.* Rzeczy (powiáda) nierozumnych pochodźi dobroć z ich nátury y przyrodzenia, człowieká záś rozumnego dobroć pochodźić powinná z ákcyi y obyczáiow iego,

Seneca.

S. Augu: serm: 58 in Psalm.

Gen: 1.

In Enucl. t. 2 fol. 338.

dla

dla czego nie rzeczono człowiekowi przy stworzeniu iego, áni mu przyznáno iż iest dobry, pokad sam by się do tego nie przyłożył w żyćiu swoim, y ná to chwalebnemi postępkámi nie zárobił sobie imie. Zkad y Bòétius to przyznáie: *DEVS ponens hominis bèátitudinem in hac vita dicit eam imperfectam*. WOYCIECH Swięty zá żyćia swego, złaczywszy dobroć swoię z łáską Boską, one dla zbáwienia ludzkiego száfował, wniozłszy modę świątobliwego żyćia; áby według niey mogł się káżdy dobrze przed BOGIEM pokazáć. Krol Luzytáński Ian pierwszy iáko Báronius pisze w Roku Pánskim 433. n. 18. był názwány *Rex bonæ memoriæ*. Zá to iż tych; ktorzy się nań byli sprzyśiegli, udárował, y onym odpuśćił. Słuszniey się WOYCIECH Swięty názwáć może *Pastor bonæ memoriæ*: w Polszcze nászey; ktory swych Ziomkuw opuśćiwszy, nas Polakow ukochał, dla ktorych Ciáło swoie lekkie uczynił, áby się nam w pámiątkę dobroći Iego dostáło. &c. Weśćiesz tedy od Niego modę dobroczynney uczynnośći, mieyćie w pámięći świątobliwe żyćie, ábyśćie się przy nim iáko Pásterzu swoim dobremi przed BOGIEM pokazáli. Amen.

plura in vita ejus leges.

KAZANIE V.

Ná Vroczystość N. P. MARYI Łáskáwey.

Vos testimonium perhibebitis. Ioan: 15.
In me gratia omnis viæ, omnis spes vitæ. Eccl: 24.

I Máiowego czásu, y łáskáwey ná zdrowie ludzkie Bogárodźice MARYI faworow, ludźie świádkámi bydź máią. P. A. Ktorzy bowiem w przećiwnych sukcessach, biedu-iacy się w nędzy, łáską, protekcyą wspárći zostáli, ktorzy ná zdrowiu szwánkuiąc uzdrowieni wyszli, ćiż sámi dáiącego, rátuiącego, depredykowáć, chwalić, y wielbić zwykli *Vos testimonium &c* przyznáiąc: *In me gratia omnis viæ, omnis spes vitæ.* czemuż? z dawnośći łáská świadczona, fawory száfowáne, bioracym ustá otwieráią *Ore favete omnes.* Spendowáne poddánym dobroczynnośći w niedostátku, gárdłá rozprzestrzeniáią, klientow głosy podnoszą: *Volito vivus per ora virorum,* y mowi drugi Pòétá: *Conveniens hominum est, hominem servare voluptas; & melius nullá quæritur arte favor.* Cześć, honor Pátronow uchowáć nienáruszonych swych faworytow. Miał snadź wielkie y liczne sekwito wszędźie gdźie się tylko obroćił Rzymski Metellus nie tylko w Páłácu śiedząc, ále we wszystkim Tyburskiego Miástá powiećie álbo dźiedźinie, ták o nim prowerbi-

Eccl: 24. ℣. 25.

Virgilius

Ovidius.

werbializował *Glaucias*, pisze *Erasmus*. *Villam habes in Tyburte, Cortem in palatio*, czy to iák nadworni, czy gromádámi, ći ktorych faworyzuiesz dworzánuiąc służą; O-pák u nas faworow práktyká rozdánych, gdyż czásy teráznieysze paniąt nászych, spendowáć choyno nie lubią, ponieważ im, częstokroć iedná obrożá ná głádką ogárzy-cę więcey wynośi, niż ni tyśiąc nadwornych sług zásłużonych solarium, do ich lárgicyi głaskliwe tylko inklinácyę szczęśćie máią BOG záś w regestr tego nie pisze, co nam z łáski swoiey dáie. Łáskáwa Bogárodźicá MARYA tego nie liczy, ile nam swey obrony świádczy, ále my wiekopomne iey oddáwáć winni dźięki: *Vos testimonium* &c. *In me* &c. *Beneficia plura recipit, qui scit reddere gratificari*. Rzecz tedy słuszna: zkąd łáski fawory wychodzą, tám należy dźięki przesyłáć: *Quantùm quis crescit in gratiam, tantùm in fiduciam*. ábyśćie tedy P.M. Cni NN. tym ochotnieyśi do wyznánia łask do żądánia ich ná potym byli, y ia mowić czy świádczyć będę: że łáski Łáskáwey MARYI, są to Máiowe lekárstwo ludźiom, tá máterya *ad M.D.G. Honorem B.M.V.* lib 6. Apopht. Seneca. S. Bern: in Cant. Serm: 3

ZAwsze skutek y káżdy ku swemu sprawcy przyczyńcy mieć muśi rácyą. P.A. Bywszy bowiem stworzenie, dźieło Stworce, do niegoż iákimkolwiek sposobem podobieństwem, należeć, reformowáć się powinno. *Causa imprimit effectui, sui effigiem saltim quantùm capere potest ille effectus*. Ponieważ tedy BOG iest wszystkich rzeczy sprawcá, Author, Stworcá, w káżdey kreáturze, rzeczy, Philoso.

rácya, czyli relácya, ku Autorowi swemu bydź powinná, *Effectus dependet à causa.* Mowi tám tedy ukoronowány Prorok: *Misericordiã & judiciũ cantabo tibi Dñe.*
Psal. 110. y miłośierdźie y spráwiedliwość czy sąd, we wszech kreáturách ználeść się muszą; że bowiem rzeczy ná świećie stworzone są, iest to miłośierdźie Boskie; gdyż mowi Doktor Anielski. *Nihil, est miseria magna; Vnde DEVS*
I p. 921. art: 4: *eripuit omnia, eduxit omnia, quæ condidit, gradum eis entis affigendo. Quia autem fluunt omnia. trascunt omnia, destruuntur omnia, hoc justitia Dei est;* Te tedy dwoie attributa, przymioty włásnośći Bogá, wszytkę *vicissitudinẽ rerum* odmiánę spráwuia, y wyrabiáia; że kto na świećie iest, miłośierdźie Boskie iest, bo z niczego iest, że miia, ginie, umiera, y to spráwiedliwość iest, bo kto dał bydź ná świećie, może to y wźiać. Czy nas tedy Bog odmienia, w fortunách stáwia ná nogách, w zdrowiu felicytuie, w przypadkách szczęśći, błogosłáwi, czyli karze, znośi z świátá gniewem, czy łáskáwośćia, w te dwie wpadamy kádencye włásnośći Boskiey, te wyznáć należy *Misericordiam & judicium;* Przećięż mowi tenże
Psal: 144 Prorok: *Miserationes ejus super omnia opera ejus.* nád insze wszystkie dźiełá, spráwowánia rzeczy ná świećie y rzady; miłośierdźia naywięcey záżywa, to iest: spráwiedliwośćia sam tylko száfuie, záwiáduie Bog; miłośierdźie záś, y przez śiebie y przez swych rozdáie. Mę-
Eccl: 24. drzec Páński powiáda: *In parte Dei mei hæreditas illius.* Co ták SS. Doktorowie (o Bogárodźicy N. M. P. rozumieiac) tłamá;

rłamácza: nayprzod S. Bernard mowi: *Paulus fuit vas electionis, MARIA autem vas Divinitatis.* Bostwo nosiłá w żywoćie, toć *in parte Dei* bywszy, przeto MARYA w kolligácyi, pokrewnośći, Máćierzynstwem Synowi Boskiemu złączona, w rzadźie rozumnych kreátur ludźi, w druzynie Chrześćiáńskich potrzeb, ma swoie społkowánie; bo ieżeli w Bogu żyiemy *In quo vivimus movemur & sumus*, przez grzech pierworodny w Ráiu stáwszy się w Adámie umárli, *In quacunq; hora comedetis, morte moriemini.* w MARYI Zywoćie, gdy Chrystus záczał bydź, żyć Człowiekiem y my z nim żyć záczęli, támesmy z śmierći ożywienie wźięli, tám lekárstwo Máiowe. *Redditur per Mariam vita, quæ per Evam fuerat intercepta.* ieżeli nam Rodźic nász Adam przez rozpłodzenie nátury ludzkiey teyże w Individua násze udźielał y kommunikował, MARYA zábráwszy tę postáć ludzką w żywot swoy, *Humanitatem Christi,* Chrystusa mowię w ludzką náturę ustroiwszy, wszystkie łáski fawory Boskie, Oná rozdáie, száfuie dobrem Boskim, á ztąd *Miserationes ejus super omnia opera ejus.* Anzelm S. pisząc *de Exem: Virg. C. 6.* mowi: *Velocior est nonnunquam salus memorato nomine MARIÆ, quàm invocato Nomine Domini IESV unigeniti Filij sui.* prędzey łáská, fawor z Niebá spływa czásem wzywáiąc MARYI. iáko to? ták: Dwá trybunały są w Niebie, ábo urzędy, rozporządzáiące wsze kreátury *Misericordia & judicium* Spráwiedliwość y miłośierdźie. Ná urzędźie spráwiedliwośći zá-

S. Bernar super Missus.

Act. 17.

Gen 3.

S. Chrisos: hom: de Arb. Adam.

śći záśiada Chryſtus, prezyduie Iedynak Boski, Sędźiá żywych y umárłych, o czym S. Ewán: świádczy: *Pater*
Joan: 5. *omne judicium dedit Filio*, tám wſzelka powagá, Majeſtas, moc, ſtrách z Páná nád Pány, *In quo omne genu fle-*
Pſal: 97. *Ctitur Cælestium, terreſtrium & infernorum* tám nayſpráwiedliwſzy, naypoważnieſzy, *judicabit orbem terrarum in juſtitia, populos in æquitate.* Ná bliżſzym záś urzędźie, trybunale, to ieſt ná wſtępie do Boskich ſadow w miłośierdźiu, prezyduie, záśiada Nayświętſza Łáskáwa Bogárodźicá MARYA, áby wſzyſtkie kary łaskáwſze nie ták ſurowy rygor miáły, áby inſtáncye miáły mieyſce, wysłuchánie, ſuppliki audyencya, áby dekretá, ſentencye osłodzone, utemperowáne, zmitygowáne klemencya, przez przyczynę MARYI, przez boleśći, prace, fátygi w wychowániu, pielęgnowániu málenkiego IEZVSA po-
S. Bernar. ſerm: de Aſſumpt. magáły winowáycom, dłużnym, obwinionym, do odpuſzczenia: *Peregrinatio noſtra præmiſit advocatam, quæ tanquam Iudicis Mater efficaciter ſalutis noſtræ negotia tractabit.* Oná wſzyſtkiemi łáskámi záwiáduie, Oná rácya relácya miłośierdźia między Bogiem y ludźmi gruntuie, Oná ie rozſzerzá, rozdáie, adminiſtruie: iáko lekárſtwo
Eccl: 38. máiowe, rzecz zbáwienia ákkomoduiąc? Mowi tám Mędrzec: *Dominus medicinæ author eſt, nam omnis medicina manat ab altiſſimo.* Ieżeli komu służy to Łáskáwey Nayświęt. MARYI, ktora wſzyſtkie, fawory Boskie, wſzyſtkę
S. Bonav. lib. ſoli; dobroć przez człowieczeńſtwo w Niey złaczone z Bogiem, choyno ſzáfuie, *Glorioſum Mariæ privilegium eſt,*

quòd

quòd post Deum major nostra gloria, & majus nostrum gaudiũ ex Maria est. Pisze *Macrobius* Gdy Romulus po wystáwionym Rzymie ordynował Rzeczpospolitą, ná dwie ią cześći rozdźielił, z stárych uczćiwych Mężow poczynił Senatorow, Konsyliarzow, Vrzędnikow, z młodych porobił Rycerstwo, Káwálierow, Zołnierzow, y woyská, stárym tedy do rády nádał czás Mieśiacá Máiá, młodym záś Czerwiec Mieśiąc do pory woienney, zkąd mowi Pòéta: *Hinc sua majores tribuere vocabula Majo, Iunius a juvenum nomine dictus adest.* podobna transakcya: funduie BOG Wszechmogacy Rzeczpospolitą ludzką ná początku Swiátá, wypuszcza Rodźicow z Ráiu, y mowi im: *Crescite & multiplicamini & replete terram.* ná początku wiosny, czy w Márcu bydź to miáło; toż y po potopie, było to *in lege naturæ*; stánowi drugich *in lege scripta* wyprowádźiwszy z Egiptu, práwá ná puszczy dáwał przez Moyżeszá, y są owe: *Ego sum Deus tuus, qui eduxi te de terra Egypti. non facies tibi sculptile.* zepsuta zostáłá tá Rzecz pospolita. Funduie insza *in lege gratiæ*, y záśiada ná rádę *cum majoribus senioribus*, z ktoremisz? Ablegat sprawy, rády, Anioł Gábryel: *Missus est Angelus Gabriel ad Mariam.* rádá z kimże? z Nayświętszą Bogárodźicą MARYA, tá mowi: *Quomodo fiet istud quoniam virum non cognosco?* ktoż kombinátor rzeczy? kto tę pogodźił rzecz? Principał Duch S: *Spiritus S. superveniet in te & virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Coż zá skutek z tey rády, sprawy wyszedł? oto mowi Prorok: iák Rzeczpospolita

Ovidius. Gen: 4. Exo: 20. Lucæ 1.

Isaiæ 9. lita ordynowána. *Vocabitur Nomen ejus Admirabilis, Consiliarius, DEVS fortis, Pater futuri sæculi, Princeps pacis,* to iest Máiowe lekárstwo ludźiom, ufundowáne w MARYI y IEZVSIE; przez nich dáne Narodowi ludzkiemu. Lib: de laud. Virg. ták mowi Bernard S. *Crudelis nimis Eva, per quam serpens antiqvus pestiferum etiam ipsi viro virus infudit, sed fidelis MARIA, quæ salutis antidotum & viris & mulieribus propinavit.* Száfował kiedyś poddánym swoim Jowisz y rozdáwał lekárstwá, zdrowił ich, że ochoczo y chętnie, przypisał mu Pòéta: *Accurrunt ægri, veniatq́ salutifer orant, annuit atq́ ratas efficit ille preces.* Tać nie insza łáskáwość iest Nayświętszey Bogárodzicy MARYI gdy ktokolwiek, y kiedyżkolwiek oney wezwie w potrzebie swey, záraz mu ochotnie łáskę swą kredensuie. Pisze Historya Imperialis ná Rok 1187. Isaac Angelus zachodni Cesarz, usłyszał że Máchometánie nieprzyiaćiele idą expugnowáć Miásto iego bogáte y wspániáłe, wiedźiał o pewnym ślicznym Obráźie Nayświętszey Mátki w Kośćiołku máłym ná przedmieśćiu, áby od Pogániná znieważony nie został, stánowił solemną Processyą Magnificencyą Cesarską, y sam swoią osobą ow śliczny konterfekt wprowádźił do Miástá, y ná uczćiwym mieyscu posadźił, zá co od nieprzyiaćielá wolny został. Wprowádźiliśćie Cni NN. nabożeństwo Łáskáwey Bogárodźicy Nayświętszey MARYI Pánny, záraz wam máiowe záwitáło lekárstwo, zdrowia od powietrza uwolnienie; day BOZE ábyśćie ná długoletnie

czásy

czáſy y látá, zá protekcyą Łáskáwey MARYI od tegoż y od wſzelkiey klęski, wolni, zdrowi zoſtawáli. (Ieſt to nabożeńſtwo z Fáwencyi Włoskiego Miáſtá gdźie gdy Szláchetna Mátroná B. Joanná *de Coſtumis* modliłá ſię goraco o oddálenie plagi tám pánuiącey powietrzá, ukazáłá ſię iey Nayświętſza MARYA z rośćiągniąnemi rękámi, w ktorych miáłá ſtrzáły złománe, y rzekłá: iáko te ſtrzáły Corko widźiſz złamáne, ták Syná moiego gniew przełamány będźie: gdźie trzydniowy poſt z rozkazu Biskupá tego Miáſtá odprawićie: co ſtáło ſię y uſtáło powietrze, ztąd Swięto Łáskáwey Bogárodzicy w drugą Niedźielę Máiá odpráwuie ſię, y tu u nas doświádczone ná táki czás zoſtáło) exhortuiąc do tákiey pámiątki mowi S. Chryzost. *Optima beneficiorum cuſtos eſt ipſa memoriá & perpetua Confeſſio gratiarum.* Pámiątká Łáskáwey MARYI, dźiękczynienie corocznie, przy dobrym zdrowiu was konſerwowáć będźię. *Vos teſtimonium &c.* May mieśiąc rzeczony, názwány bydź twierdzi *Carolus Stephanus, á Maia Mercurij Matre* záś BOG *Mercurius* ieſt to *DEVS eloquentiæ & ſapientiæ, Mercurius Deorum Curſor.* y znowu *à Maia Majus qui ſpoliatas arbores floribus induit.* Maja MARYA Mátká Wćielonego Słowá, tego, ktory, z Niebá ná źiemię zſtąpił, *Verbum incarnandum deſcendit de Cælo.* May w ſuknie w liśćie kwiáty, drzewá, odźiewá, Máiá MARYA w Ciáło ludzkie Chryſtuſá odźiałá; niechże y nas w ſpokoyne życie, w zdrowie dobre, w ſzczęśliwe ſukceſſa, Łáskáwa

S. Chryſ.

In dictio.

MARYA ustroi, udáruie, Máiowy czás roczniá rewolucya kreátury; ktore máią *animas vegetivas* ożywia, *sensitivas* czerstwi, leczy, porusza; robaczki wskrzesza multiplikuie: w duszy násżey *in anima rationali continetur sensitiva* y *vegetativa*, do tego May ludzkiemu żyćiu śiły repáruie, zdrowia rátuie: máiowym lekárstwem wspomożona náturá, cyrkulácya krwi odnawia się y náprawia. Niech to duchownie stánie się w nas z Máiowego lekárstwá Łáskáwey Bogárodźice MARYI ábyśmy w duchu ożyli, z grzechow powstáli, szkodliwe intencye grzechu, Iey łáską wspárći, z śiebie wyrzucáli, dobre chęći y áppetyt do Niebieskich rzeczy w sobie náprawiáli. zdrowia zbáwiennego porátowáli. iák mowi S. Bernard: *Si qua tibi infirmitas vel tuis occurrat, non spreto remedio corporali aut naturali, recurre ad invocationem Nominis MARIÆ.*

Hom: 2. supr Miss.

Niech nam MARYA Máiowym lekárstwem złe dyspozycye w nas mieniąc, dobre ku Bogu náprawuiąc, będźie, według pomienionego Bernardá S. *Sanitas peccatorum est fructus tuus, o! Beatissima MARIA desiderabilis è quo manavit desiderium mentium, gratiarum fluvius, gloriæ præmium.* Pánowie Medycy máią tę u śiebie náukę według Ferneliuszá: że mozg w głowie, w ktorym rozumu iest rezydencya, ták iest opátrzony: oprocz kośći dobrze twárdych, y obwoluty z błonki, iest znowu ostátnia błonká delikátna, ćienka, w mozg się wlepiáiąca, ktora wszytkie częśći możgu, rowno y nierowno, wyżey y niżey ułożone obćiąga, ieżeli się mozg podnośi, y oná się wśćiąga ieżeli

Fernelius Lib. 1 Phisiologi c. 9.

gá, ieżeli ſię umnieyſza iák ná lunacyách, pełni, y nowiu umnieyſza y przybywa, oná też według czáſu zmnieyſza ſię y wśćiąga, ták záś mozg konſerwuie, ubeſpiecza, że poki oná nienáruſzona zoſtáie y mozg w cáłośći, y człowiek w zdrowiu zoſtáię, zowie ſię od Medykow *pia Mater*, y ieżeli ſię owo tráfi, że kto z ludźi ieden drugiego zágwozdźi koſzturem w łeb, áż ſię ſzczáłbá záklaknie, álbo páłáſzem rozdwoi wierzch głowy, ieżeli *piam matrem* nie náráźi, nie náruſzy, mozg w cáłośći, y człowiek wycli ſię od zawrotu głowy, álbo ułożenia w grobie; tá ſzczegulną nieobrážona mozg w zdrowiu konſerwuie, áby o inſzych członkow zdrowiu rádźił, gdy y ſam zdrow zoſtáie. A záś náſzych Medykow Fizyologow u Márcella, táka o tym ieſt relácya: *Pia hæc mater multo desudat ſanguine arteriali & dedignata otium, jugi perennique motu ſe explicat, & contrahit fortè ut cerebri fuligines proliciat & eliminet.* Tá zacna náuká lekárska służy bárdzo zacnie Łáskáwey MARYI, Dobrá wſzelkiego dáwczyny, ktora náturę ludzką przez Wćielonego Chryſtuſa Syná ſwego otaczáiąc w żywoćie ſwym ſtáłá ſię wſzyſtkiemu Narodowi ludzkiemu, pobożna Mátka Łáskáwa Dobrodźieyka, wedle potrzeb biedy náſzey nędzy náſzey, wſzyſtko nam Oná ſzáfuie, Oná rozdáie: *Summa gloria eſt poſt Deum Te habere o Maria, tibi adhærere, & in tuæ protectionis munimine demorari*, w Iey protekcyi będący żaden nie zginie, w Iey obronie zoſtáiący, káżdy konſerwowány będźie, Oná iáko *pia Mater* Łáskáwa

Homil: de S. Joſeph. ſerm: 5. f. 330

Mátká wſzyſtkich ſwa łáska utrzyma w dobrym zdrowiu, y w ſzczęśliwych ſukceſſach, w Zywoćie *B. Mariæ de Oignies* piſze *Iacobus de vitriaco*, y Śuryuſz; gdy iedná pobożna chorzáła ćiężko Wdowá, ktora dwie Corki ſwe w wielkiey czyſtośći wychowáłá, w wielkiey goraczce leżąc, widźiána byłá przy niey Nayświętſza MARYA Pánná śiedzaca, ktora wáchlarzykiem ſwym wiewáiąc temperowáłá boleśći goracośći oney, przećiwne odgániáiac ſtráchy, y do ſamey áſſyſtowáłá śmierći; Niech nam Łáskáwa MARYA temperuie protekcya ſwa goraczki grzechow náſzych, ábyśmy zdrowe y zbáwienne żyćie w ley łásce prowádźili. S. Ludwik IX Krol Fráncuski expugnuiąc Ziemię S. gdy wielka część woyská iego w zamorskich kraiách znieśiona powietrzem zoſtáłá, inſzych ſálwuiac od tey klęski, figurki, obrazki ołowiáne N. MARYI láć kazał, ná kápeluſzách przyſzywáć (toż ſię czyta *de Ludovico Pio Imperatore*. że *pendulam Beátiſſimæ Imaginem geſtabat*: y tym nabożeńſtwem ku Nayświętſzey Mátce oſtátek woyská ſalwował, zdrowo wyprowádźił. My ná ſercách náſzych pámięć łáskáwośći MARYI wyrażaymy, ábyśmy zá tą zdrowi zoſtáwali. kończę mowę moię:

Lib: 2. Ca: 3. Hiſtor: Galliæ.

Acta Synodi Nicenæ 2. o czym Bároniuſz: Ziecháło ſię ná to Koncilium Biskupow 305. ſámych Kátolikow práwowiernych, gdzie było kilkádźieśiat oſob Duchownych, ſektámi rożnego kácerſtwá Eutychiánskiego, Aryáńskiego, y inſzych ſekt ná ten czas pánuiących zárażonych

Tom: 9. in A. 787.

rážonych, chćieli tedy áby byli przyięći z pokutą słuszna do iednośći Kośćiołá S. y z wielka skrucha żadáli od owych Oycow SS. 305 odpuszczenia, wszyscy ći żádna miára zezwolić nie chćieli, ná przyięćie ich, ieden tylko S. Julianus Biskup, ktory prezydował owemu koncilium prośił zá niemi, ále gdy wszyscy nie pozwaláli, y on przełamáć nie mogł. Wstáie tedy on świątobliwy Julianus z mieyscá swego, zrući z śiebie stroy Biskupi, á bierze ow pokutuiacych wor, zebrze miłośierdźia y łáskáwośći z owemi pokutuiacemi, ná ktorego świątobliwość y osobę pámiętáiac owi 305. dáli się przełamáć, przebłagáć, y przyięli do iednośći owe pokutuiace. *Parcite SS. Patres, indulgete præcor, & ego sum peccator.* Stawamy wszyscy ná tym tu mieyscu, obwinieni grzesznicy, dźiękuiac P. Bogu zá uwolnienia od przeszłey plagi powietrza, á prosząc goraco o konserwácya dálsza zdrowia y wszystkiego dobrego, sukcessow szczęśliwych, złych przypádkow uchronienia, y ućiemierzenia Miástá tutecznego, á stáwamy nędzne ubogie owieczki z toba NN. Pásterzu nász, pokornie supplikuiac: ábyś zá námi zawołał głosem Pásterskim do Bogá, *Parce Domine, parce populo huic*; My záś wszyscy P.M. cni NN. wyznaymy łáskę Bogá nászego, protekcya Nayświętszey Bogárodźice MARYI, ktora ná dźień dźiśieyszy powietrzna karę uśmierzyłá zátámowáłá, z Ieremiaszem oświadczáiac się: *Misericordiæ Domini quia non sumus consumpti.* Co ná podźiekowánie Dobroći Boskiey, protekcyi Łáskáwey MARYI, mániera

S. Julian:

Thr: 3.

Ibidem. mániera tegoż Proroká, *Ponet in pulvere os ſuum, ſi fortè ſit ſpes.* w prochu ná grobách przodkow náſzych, kłádźmy koláná, modlitwy, prożby naſze niegodne, wyznáiac, świádczac *Vos teſtimonium &c.* dobroczynna łáskę Łáskáwey MARYI. Cześć y Chwałę oddáiac BOGV w Troycy Iedynemu y Tobie Przenaydoſtoynieyſza S. Czyſta niepokálánie poczęta Mátko Boska, Krolowa Niebá y ziemie. Chwałá honor wáſz niechay słynie po wſzyſtkie wieki ná Niebie y ná źiemi. Ziednay nam S. Bogárodźico ábyśmy ſzczerze służyli Synowi twemu, onego wielbili ádorowáli, á potym z Toba iemu, cześć y chwałę wiecznie oddawáli. Amen.

KAZANIE VI.

Ná Uroczyſtość SSS. TROYCE

In Cælo & in terra Mat: 28.
Hi tres unum ſunt Ioan: 5.

PRzy chwalebney iednego w iſtoćie, troiſtego w Oſobách BOGA Vroczyſtośći, mowić o tych Nayświętſzych Oſob przedźiwney doſtoynośći, y ná tym mieyſcu máło ſię da. PA. Lubo bowiem urzad Káznodźieyſtwá ieſt powinność Náuczyćielſtwá ále nie o S. Troycy, bo czego rozum poiać nie może, tego ięzyk wymowić nie potráſi: *Quomodo enim*

valebit

valebit lingua dicere, quod non sufficit mens nostra sentire! áni bystre dowćipy, áni biegłe rozumy, áni subtelne koncepta poiąć, zrozumieć, ták Niebieskie, to iest Aniołow y Swiętych Bożych tám będacych; áni ziemskie mądrych, y uczonych, zrádźić, wystárczyć temu nie mogą, iako to: *In Cælo & in terra Hi tres unum sunt* te trzy Osoby, á iedná istotá, w sobie, y wszędźie są, y mowi wierszem Hildebertus Biskup Cænomanensis: *Vis externa, vel necesse non alternat Dei esse. Heri nostrum cras & pridem semper Deo nunc & idem.* Ani mocárstwo zwierzchne, áni konieczność bytnośći *Necesse esse.* nie mieni Bogá, áni czás, dawno, dźiś wczorá, czy iutro. Chwałá Bogá, Dobroć Bogá, tá nieprzebrána, to chwałá niepoięta niewymowna. Koronat Páński Dawid záczał chwalbę Boską: *Te decet hymnus Deus in Syon.* á S.Hieronim tę chwałę milczeniem bydź tłamáczy: *Tibi silentium laus in Syon.* Nád opisem Troycy y Iednośći BOGA, nád okryśleniem, wymowieniem ięzykow o Nayświętszey tey táiemnicy milczeć raczey niż mowić y samym Náuczyćielom potrzebá; toć y mnie z niemi. Pomieniony wyżey Hildebertus mowi: *Alpha & Omega magne Deus, Helij Helij Deus meus, cujus virtus totum posse, cujus sensus totum nosse, cujus esse summum bonum, cujus opus quidquid bonum;* gdy poczatek y koniec wszech rzeczy w Bogu, moc y rozum ośiagáiacy wszystko, istotá y dźieło, wszeláka dobroć; iá choć z Káznodźieyskiego Náuczyćielskiego mieysca, máło o tym y cále nic mowić muszę.

S. Greg. lib: 2. Moral.

Psal. 64.

tit: Trinit in Polians

Co záś pokorna doydę wiára, iáko nieprzebránego dobrá, miłośćia wszystkim się chwyćić porádzę, y do tego was powiodę. *Ad M. D. Gloriam.*

JAk się iednotá, iedność *Vnitas* istoty Boskiey rozwodźi ná trzy Osoby, á nie dźieli. ták się troistość Osob układa w Istoćie Boskiey á nie miesza. P. A. Ani bowiem Osoby Boskie od istoty rożne są, áni istotá Boska, od Osob inäksza iest, przeto trzy Osoby, Oćiec, Syn, y Duch S. á ieden nierozdźielny BOG iest, y mowi S. Grzegorz: *Apertè nunc videbimus, quomodo & unum indivisibiliter tria sunt, & indivisibiliter tria unum.* Czemuż? BOG iest prostotá rzeczy naprostsza, nic nie skłádána *Ens simplicissimum*, BOG iest naydoskonálszy wsze doskonáłośći w sobie máiacy *Ens perfectissimum*. BOG iest nieográniczoność, wszech rzeczy zupełność w sobie zámykáiaca *Ens infinitum*, y ták się S. TROYCA rozumowi ludzkiemu ukázuie: ktoż to iednák poiać może, y ludzkim ogárnać rozumem? Niebo ták obszerne y przestrone, Máiestátu Wszechmocnośći Boskiey obiąc nie może, bo to wszystko zruynowáć, zepsuć BOG może, á ináczey zrobić; á iákże dáleko bárdźiey rozum ludzki w to potráfi? o czym tak Angustyn S. *Quid si Deus in cor hominis non ascendit, quid ergo quæris, ut ascendat in linguã, quod in cor hominis non ascendit!* iest to rozum nász, by ow żołw nędzny, ktory bystra rzekę gdy przepłynać chce, wódá go porywa y topi; ták kto chce poiać S. TROYCĘ rozumem swym, niszczeie, głupieie, y porádźić nie może

In Moral.

in Psal: 25

tak

kora potrzebá, schyliwszy się uniżywszy: *Duæ virgines Fides & humilitas, sciunt quia contemplantur in Deo profitendo, adorando, amando Deum.* Myślić pobożnie y boiáźliwie, wierzyć szczerze y pokornie kocháć prawdźiwie y záwsze, to zbáwienna. á S. Bernard ták mowi: *Quid non invenit Fides? comprehendit immensa, appræhendit novissima, ipsam æternitatem in illo altissimo sinu circumducit, fidenter dixerim æternam beatamq́ Trinitatē, quam non intelligo, credo & fide teneo; quod mente non capio.* Sámey wieczności śiąga wiárá, y ná łonie Boskim śiedzącego Syná przedwieczney Mądrości swa poufáła dochodźi wiernośćią. Zátopiwszy się w Bogomyślnośći Augustyn S. ták dyszkuruie: *Soli tibi o Trinitas, integrè nota es Trinitas Sancta, Trinitas supermirabilis, & superenarrabilis, imcomprehensibilis, inaccessibilis, exsuperans omnem sensum, omnem rationem, omnem intellectum, quam neq́ dicere, neq́ cogitare, neq́ intelligere, neq́ cognoscere possibile est, etiam oculis Angelorum.* Trudna do pomyślenia, trudna do poięćia, trudna do poznánia przedźiwna niewymowna, sámey sobie tylko, to iest sámemu Bogu wiádoma, ani Anielskim oczom y rozumowi wiádoma Táięmnica Troycy S. Dość bystry dowćip máia Seráfinowie, á przećię y ći skrzydłámi się zákrywszy od blásku Máiestátu Boskiego; drugiemi się unoszą w usłudze Boskiey, á trzećięmi się pokrywáia. *duabus velabant faciē ejus, & duabus velebant pedes ejus, & duabus volabant.* Gorące są w ćiekáwośćiách swych Cherubinow rozumy, á przećie

Marcel. | Serm. 76. in Cant. | Soliloq: c. 31. | Isaiæ 6.

á przećię y te sáma tylko miłośćia około chwały Boskiey nárabiáia śćieląc się pod chwałą Boską: *Ipsum est*
Ezech:10 *animal quod vidi subter Deum Israel, & intellexi quia Cherubim essent.* Wysokie w urzędách swych są mocárstwá, Xiążętá, Trony Niebieskie, á przećię te wszystkie chwalić tylko zdołáią: *Throni & Dominationes laudate Dominum,* á poiąć rozumem swym nie mogą. Ieżeli Aniołom sámá tylko ádorácya służy chwałę oddawáć, tym ktorzy okiem Anielskim ná ten Máiestat pátrzą, toć y nam ludźiom myślą pobożną y wiárą z pokorą dośiągnawszy trochy Boskiego Máiestatu, głębokim pokłonem z miłośćią złączonym, wenerowáć tylko przychodźi. *Profitendo, adorando, amando Deum.*
Concl:12 Pisze Guilelmus: Adrianus Cesarz kazał Bogá odmálowáć o czterech twarzách, ná wschod, zachod, pułnoc, południe, pátrzáiącego, to iest wszemu panuiącego Bogá. Augustus záś Cesarz, ná pieniądzách táką twarz wybiiał z czworo pátrzániem, że iedno w Niebo, drugie w głąb álbo piekło, trzećie y czwarte w obszerne świátá strony, y oblewáiące wkoło morzá. á nád to, we-
6Physic; dług Filozofow iáko to Arystotelesá, punkt ow ostátni posrzedni do ktorego się wszystkie schodzą y od niego idą, áni go przybywa, áni ubywa: *Indivisibile, additum indivisibili non facit majus.* ták y Bog choćby mu człowiek iák naywięcey przydawał perfekcyi, áni większy
Izaiæ 43. áni wyższy, áni doskonálszy się nie stáie: *Ante me non est formatus Deus & post me non erit alius.* w to zmierzał y

rzał y Plato, gdy ták mowi: *Quid Deus sit non novi, quid non sit novi. Nam scio non esse Corpus, non esse colorem, neq; quidquam hujus generis, sed his præstantiorem esse intelligo.* Záczym przyimiymy rádę S. Nilusa Biskupá: *Quid sit Deus noli scrutari, sed crede tantùm & adora.* tá pobożność wiáry, tá boiaźń Máiestátu, tá pokorá stworzenia przed Stworcą y Pánem swym, kocháć go y ádorowáć, powinná bydź. Eusebius Cæsariensis, y S. Bonawenturá piszą, iż gdy się Chrystus urodźił trzy Słońcá ukazáły się ná Niebie, po cáłym świećie (nie káżdy zrozumiał co było) potym w iedno wszystkie się zeszły. to było známionowánie że Chrystus ktory się tego dniá urodźił, ieden był ze trzech Osob Troycy S. iedenże w Istoćie BOG, przeto Słońcá w iedno poszły, trzy Osoby w iednę Istotę. S. Vincentius pisze tych lat, gdy Aryusz głowá Aryánow żył, y náuczał nie bydź trzech Osob w Bostwie tylko iednę, bo Chrystusá czynił tylko stworzeniem, gdy Biskup Vasiolsensis celebrował solemnie (iák Sigebertus zacny Autor wypisuie szeroce) pod czás Mszy Kánonu po elewácyi spádły ná Ołtarz z Niebá przy kielichu trzy śliczne krople wody, krzyształowego ślicznego koloru, ná co lud się zbiegł do Ołtarzá blisko, y pátrzył, potym się zbiegły w iednę, y przemieniły się w śliczną gránią́stą perłę △, z podźiwieniem ludu, ktora z wielką rewerencyą ádorácyą, iáko Troycy S. iednę istotę, á trzy Osoby wyrážáiacą niezliczony lud adorował. Wpráwiono ią w kosztowny złoty krzyż

lib: 12. cap. 29.

K perłámi

perłámi y dyámentámi obsádźiwszy, długo ádorowána byłá, y widźiána od niezliczonego ludu w długi czás, y potym znikłá. To Bog oczywistym cudem przećiw błędowi Aryánskiemu, Troistość Osob Boskich, á iedng Istotę Bostwá pokazał, obiáwił. Palladius y Platyna zacni Kośćielni Autorowie, y Kroniká nászá Zakonna: w
pag: 5. l. 4. c. 42 sercu S. Klary *de monte Falco* (com y ia sam, oczymá swemi tám widźiał) po ley śmierći, ktore nád zwyczay ludzki duże było, ználeżone sa instrumentá wszystkie męki Páńskiey z kosteczek wyrobione, by owo w szczupáczey głowie ále znákomićiey, wyráźniey, młotek, włocznia, gozdźie &c. przy tych, trzy gałeczki száre z kośći, niby wiśnie wielkie, ktore gdy ważone bywáia, tylko káżda z nich waży iedną, iák dwie, y trzy, tyląż wagę máia iák iedná z osobná odważona. To wyráża tey Pánny pobożna boiáźń P. Bogá Troistego w Osobách, á w Istoćie iednego, pokorna wiárę ku Troycy S. y gorąca miłość w ádorácyi uczćiwośći P. Bogá. Nábadźmyż y my pobożney wiáry, wierzac cokolwiek Kośćioł S. o Troycy S. uczy, y Bog obiáwił, nábadźmy pokory głębokiey, znáiac, ádoruiac Páná y BOGA nászego, Stworcę, Zbáwićielá, Odkupićielá, Rzadce wszech rzeczy, kochaymy Dobrodzieiá nászego, Páná, żyćia y śmierći, dawcę żyćiá wiecznego. Wyznaymy z głębokim ukłonem iák S. Atha: *In hac Trinitate nihil prius aut posterius, nihil majus aut minus, sed totæ tres Personæ coæternæ sibi sunt & coæquales.* wszystko iednákie, wszystko wieczne,

wszytko

wszytko wszechmocne, wszystko nieskończonie dobre; Niechże nam da żyć y krolowáć z soba w Niebie, áby co tu wiára dochodźiemy, pokora ádoruiemy, miłośćia kochamy, czćimy, ná to wiecznie pátrzyć y tym się ćieszyć mogli. Amen.

KAZANIE VII.

Ná Uroczystość Bożego CIAŁA.

Caro mea verè est Cibus. Ioan: 6.

ZNákomita Dobroći Iezusowey inwencya, Słowá w Ciáło, Ciáłá záś w pokarm zámianá. P.A. Co bowiem przed wieki w rozumie Boskim Osobę miáło Słowo: *Verbum mentis personale*, co w czáśie stáło się Ciáłem *quando venit plenitudo temporũ. Verbum Caro factum.* to przy stánowieniu zadátku nászego doczesne życie ná wieczne, śmiertelne ná nieśmiertelne, zámieniło nam w pokarm obrocone: *Caro mea verè est cibus* y iáko przy stánowieniu dźieł świátá y kreatur BOG rzekł słowo y stáło się wszystko, ták też słowá Chrystusá wyrzeczone nád chlebem w pokármi, Ciáło Iego Swięte przemieniły. Słowá Ambrozego S. *De totius Mundi operibus legisti,* lib: 3. de
quia ipse dixit & facta sunt, nunquid idem sermo Christi Sacr.
non potest ea quæ sunt mutare in illud quod non sunt. y nie

ieſt to Bogu żadna trudność, chybá rozumom náſzym dźieł Boskich táięmnicá, gdy słowem wſzyſtko co widźiemy ná świećie porobił, też Ciáło ſwoie w pokarm, w chleb ſnádno zámienić może: *Caro mea verè eſt cibus.* Pytáno ſię znáć: coby náypieknieyſzego coby naylepſzego było? y rzeczono: Chleb, y wino, Pánieńſtwo rodzące. Zach: 9. *Quid enim bonum ejus eſt, & quid pulchrum ejus, niſi frumentum electorum & vinum germinans virgines.* Zacna zamiáná czyſtośći z iedzenia chlebá, y z pićia winá, nábyć Pánieńskiey cnoty. toć tákiego pokármu, áby zamiań z niecnoty mogł bydź w cnotę, nie żal uczynić, nie ſzkodá ſię go náuczyć y práktykowáć. Stańmyż dniá dźiśieyſzego nád tą przedźiwną Wſzechmocnośći Boskiey ſztuką, to ieſt Tranſubſtancyacya Chlebá w Ciáło, Winá w Krew zámiána, śiągaymy iey, poznaymy ią wiárą, bo zamiáná Sákrámentálna ieſt źiemskich ludźi, w Bogoludźi odmiána, obyczáie zmięniwſzy, y o tym *ad M. D. Gloriã.*

COkolwiek dźieł w ſtworzonych rzeczách Wſzechmogaca Páná Bogá wyſtáwiłá ręká, cokolwiek kreátury nádáney ſobie włáſnośći máią, to wſzyſtko w Stworzyćielu w Authorze, zacnieyſzym kſztałtem znayduie ſię. P. A. Ieżeli bowiem miał BOG tylo Wſzechmocnośći, że Aniołom y ludźiom dał ćiekáwy rozum, biegły w rzeczách obrot, w rádách dowćip, ſam u śiebie dáleko dowćipnieyſzy, nieskończenie rozumny, przemyślny bydź muśi. Ieżeli niemym kreáturom, nierozumnym zwierzom dał ten inſtynkt, że czuią y poznáią,

iáko

iáko Jeleń gdy poſtrzelony, ſzuka źiela dyptonu, y onego záżywa, á kulá z niego wypada. Pelikan, gdy mu kto dźieći poduśi, ábo pozdycháią rozkrwáwi pierśi, nápoi ſwą krwią, y ożyią. Wroná ma ſztukę, gdy włoski orzech znaydźie, zgryść go nie może, ſzuka kámieniá, wyſoko orzech wynośi, upuśći roztłucze. Ryś wleźie ná drzewo, śiedźi ćicho, skoczy zdrádą ná ſárnę ná ielęniá y zábiie ná obłow ſobie. &c. Ieźli Bog dał złotu iáſny wdźięczny blásk y ważność, dyámentowi twárdość y błyskotliwą przezroczyſtość, perłom kándor y głádkość z liliowym kolorem, y inſze rozmáite nátury inſtynktu, ſtworzoney rzeczom iáko Sprawca wſzyſtkiego nádał to wſzyſtko ſobie y ſam dla śiebie, y dáleko zacnieyſzym ſpoſobem, bo *eminentiori modo* zámyka: *Quis dedit Gallo intelligentiam & quis enarrabit Cælorum rationem?* wſzyſtkie wſzyſtkich kreátur, doskonáłośći, przyrodzenie właſnośći rzeczom nádáne, referuią ſię do Bogá, wnim wſzyſtkie doskonálſze zacnieyſze znáyduią ſię; á gdy ſię rzec godźi ták: iż to wſzyſtko ták doskonáłe w ſwych náturách y przymiotách słowem porobił, y słowem tego dokazał. *Ipſe dixit & facta ſunt, mandavit & creata ſunt.* nic w ták śliczne rzeczy poprzemieniał, słowem pozámieniał w ták doskonáłe poſtáwy. iák że nie możniey Bogu Słowem Ciáło ſwe w pokarm, w wino krew włożyć, przemienić, tranſubſtancyowáć poſtánowić: *Caro mea verè &c. Quid quæris naturæ ordinem in Chriſti Corpore, cum præter naturam ſit ipſe partus ex virgine*

Job: 38.

Pſal: 32.

S. Ambr. lib: 3. de Sacram:

gine: liquet, quia præter naturæ ordinem virgo generavit, & hoc quod conficimus Corpus ex virgine est. ieżeli odmienił Bog nátury bieg y zwyczay przyrodni, że Pánná porodźiłá Syná przy pánieństwie zostáwszy, toć bieg nátury, sprawca teyże wyrobić to mogł, że Ciáło Chrystu-
in Matt: Cap. 25. sa w pokarm, krew, w napoy zámieniło się. Christus assumpto pane qui confortat cor hominis veritatem corporis sui repræsentavit. S. Hieronimus. Piękna owá zamiáná stározakonnemu Abráamowi stáłá się: Bog rozkazał wźiąć własnego syná Izáaká, y ná ofiárę go zábiwszy spálić Bogu
Gen: 22. ná chwałę, Tolle filium quem diligis Isaac & offer mihi in Holocaustum. Zwiąże Abraam synaczká, ułoży drwá, ogień y iego ná stośie, wyćiągnie rękę z mieczem do gory zátrzymáno ią; á wlot stáłá się odmiáná, zá syná báran ná stośie położony, Assumens arietem inter vepres hærentem cornibus, obtulit in holocaustum pro filio. Ieżeli Abráamowi báran staie się zá syná w ofierze, toć y wiernym Kátolikom Ciáło Iezusowe w pokarm, łatwo słowy Iezusa zámienione Caro mea vere est cibus &c. Co uważáiąc
S. Ambr. in Psalm. 118. Ambrozy S. ták mowi: O felix transmutatio! Christus mihi Cibus, Christus mihi potus, quid amplius licet mihi desiderare? Iák záś doyść sekretu tey przedźiwney zamiány, rzecz się wyraża: Pisze Plato y Elianus, á z nich Carthagena: Ze u owych Kretensow byłá tám záśadzká álbo knieia, Lábirynt obszerny, śćieszkámi sztucznemi wytorowány, kto w owę knieykę wszedł y wyszedł zá wielkiego káwálierá był miány, á kto záś zbładźił zábiiał go Mi-

go Minotaurus y pożerał, ktory się tam w owym labiryncie, kniei, chował á ludzką krwią pásł, Káwálier ieden Tezeusz názwány, zá rádą Aryadny dámy grzeczney, wźiął sobie kłębek nići iedwabiu mocnego, y nie znácznie uwieśiwszy niteczkę ná początku, po nići szczęśliwie przeszedł y názad wyszedł. Ták ći się rzec godźi, Táiemnicá Sákrámentu Nayświętszego zamiáná Ciáłá w pokarm, krwie w napoy, głęboka, niepoięta misterna sztuk Boskich, sekretow pełna sztuczna knieiá, przedźiwny labirynt rozumowi ludzkiemu; kto nie chce pobłądźić y nędznie zginąć w błędách Heretyckich, niech sobie weźmie nitkę iedwabiu od *Aryadny* Kośćiołá S to iest wiárę mánuduktorkę prowadźićielkę iák S. Tomász mowi: *Quod non capis, quod non vides, animosa firmat fides, præter rerum Ordinem.* czego oko doyzrzeć nie może, smák dośiągnąć, zmysł rozumowi podáć, niech podá wiárá oná káżdego, niech wiedźie y doprowadźi do godnego uszánowánia Sákrámentu S. y uznánia tey przedźiwney á S. zamiány: *Præstet fides supplementum sensuûs defectui.* ták rádźi y miodopłynny Bernardus: *Christus tangi potest non manu sed affectu, votô non oculô, fide non sensibûs.* y dáley: *Credere, invenisse est; Nôrunt fideles Christum habitare per fidem in cordibus suis, quid propius est!* Toć to iest ową figurá czy táiemnicá Boska ná wysokiey gorze postáwiona: *Erit firmamentum in terra in summis montium.* Niebo ná źiemi, lecz ná wysokiey gorze, w táiemnicy. Rożne tego są tłumáczenia: Vatablus

Thom. S. Bernar serm: 76. in Caut. Psal. 17.

erit

erit pugillus tritici in terra, dwoie znáczy garztká pszenice; to iest pięść z pszenicą, y pszenicę, to iest w Sákrámenćie tym Ciáło Páná Iezusa żywe, chleb w Iego Osobie postáći. *Eucharistia non solis accidentibus panis nec sola Christi Carne, sed utroq; simul constat.* Burgensis záś czyta: *erit placentula tritici in terra in capitibus Sacerdotum*; to nic inszego iest, tylko Nayświętsza Hostya nád głowy Kápłáńskie wynoszona áby uczczona byłá. S. Hieronim czyta: *erit memoria tritici in terra.* Kośćioł S. pámiątkę Chrystusa w pszenicznym chlebie mieć będźie. Chrystus ná krzyżu mękámi utárty iák pszenicá stárta ná mąkę, to pámiątká Iego S. Ambrozy czyta: *erit panis Heroum:* będźie chleb Rycerski; y pisze ten S. *in Dictionario*; Zwála rycerzow u stárożytnych sensatow, ktorych to w ćiele ludźie rodźili, w dźiełách záś y ákcyách Niebo ábo Bog, y Boską y ludzką mieli ná sobie Osobę. *Heroës sunt illi quos fabulatur antiquitas altero parente Deo, altero mortali natos.* Lepiey ieszcze wyraża Lucianus: *Heros est, qui nec totus Deus, nec totus homo est, & tamen utrumq; simul est.* wedle tych tłomáczenia rzec możemy Chleb ten Sákrámentu Nayświętszego, iest Rycerski, to iest prawdźiwy Chrystus. *Nec totus solùm Deus nec totus solùm homo est, sed verè & realiter Christus.* po nászemu mowiąc: ten Chleb iedzących rycerzámi Niebieskiemi czyni, Bogo ludźiow wystáwia, Vbostwionemi wyrabia. *Hujus panis ea virtus est, ut homines deificet, ita ut Dij sint pariter & homines, Dei vitam participantes.*

Carth: l. 9. Hom: 5.

á záś

á záś Marcellus: *Dei Christi Corpus manducantes, deifici efficimur. Christophorus Christum ferens, Christum edens Christohomo efficitur.* Approbuie to wszystko Pismo S. *Panis cor hominis confirmat.* Vtwierdza, ustánawia zamiánę nászego śmiertelnego żyćia, ná wieczne żyćie prognostyk dáie tym ktorzy używáią Ciáłá Chystusowego, Chlebá Sákrámentálnego, że żywot wieczny z Bogiem mieć będą, iáko wyraża Kośćioł S. *Futuræ gloriæ nobis pignus datur.* W Roku 1256. zá Alexandrá IV. Papieżá záwotá S. Ludwiká Krolá Fráncuskiego w Iego Káplicy Krolewskiey celebruiąc Kápłan, podnieśie Nayświętszą Hostyą áż miásto Hostyi ludźie wszyscy widzą Chrystusá w postáći ślicznego máłego dźiećiatká, skoczy ktoś z ludźi prośi Kápłáná, áby ták trzymał áż Krolá záwołáia, y bieży powie mu o tym áż S. Krol odpowie: niech tám idą ktorzy wiáry o tym nie máią, á ia go codźień oczymá wiáry widzę. Sliczna to, piękna to zamiáná Ciáłá Chrystusowego w Hostyą; y Hostyi Chlebá S. w żywego Chrystusá. *Caro mea &c.* Iest rodzay śikor ktore sámemi figámi żyią, y figi iadaią, zowią się *ficedulæ* figoiadki, tá się lámentowáłá u Marcyálisá Poéty w ten sens: *Quùm me ficus alat, cùm pascar dulcibûs uvis. Cur potius nomen? non dedit uva mihi.* Gdy y my używamy Ciáłá Chrystusá choć w zámiánie Chlebá poświęconego, zá co nie mamy bydź Chrystusá záwsze w sobie máiący, Iego noszący, z nim złączeni. Dźiwna to sztuká Boska y zamiáná, Chrystus z Ciáłem

Psal: 103.

wźięty do Niebá, reálnie rzeczywiśćie śiedźi Chrystus w Niebie po práwicy Oycá Wszechmogacego, *sedet ad Dexteram Patris.* á przećię y tu Ciáło Iego Swięte mamy ná ták wielu mieyscách, w ták wielu káwałkách Chlebá, odrobinách wszędźie cáły Chrystus, po rożnych częśćiách świátá, Kośćiołách, Krolestwách używáia go, iedza ten Swięty Chleb záwsze cáły Chrystus. *Sumit unus*
S.Thom: *sumunt mille, quantum isti tantùm ille, nec sumptus consumitur.* O Proteuszu ktorego Łáćinnici Vertumnem zowia nápisał Ovidyusz: *Ille suam faciem transformat & alterat arte. Mox domitus vinclis in sua membra redit.* ro-
lib: 1. Fasto: żnych zwierzow pięknych brał záwiań Proteusz ná się, złápány, zwiazány, znowu stánął káwálier grzeczny. Chrystus w Chlebie Sákrámentálnym ná Hostye, ná kawałki połamány, wszędźie cáły máluchny IEZVS. *Fracto demum Sacramento, ne vacilles sed memento tantum esse*
S.Thom: *sub fragmento. quantum totô tegitur.* y sam to Chrystus wyráźił w S. Ewángelij *Ecce vobiscum sum, usq; ad con-*
Matt:28. *summationem saeculi.* Proste biorę podobieństwo, ná obiáśnienie: Masz zwierćiádło wielkie przegladasz się sam wyraża reprezentuie twoię osobę, tłucz ie ná kilkánaśćie kęsow, káwałkow, w káżdym się przeyźrzysz, y cáłego ćię reprezentowáć, káżdy kąsek będźie. Ieżeli zwierćiádło, rzecz, ręka ludzka zrobiona ma tę sztukę, toć Bog sprawcá wszech rzeczy ma dáleko doskonáley tę Táiemnicę że w káżdym káwałku cáły ieśt. Znowu duszá twoiá w káżdym członku iest, w ręce, nodze, oku, &c.

wyłup

wyłup oko, utniey rękę, duszę nie utniesz, cáła będźie ieżeli to od Bogá stworzona duszá ma, czemuż nie Bog doskonáley, zacniey, wyśmieniciey, rzetelniey? przyłoż pobożney wiáry rozumney, ták iest á nie ináczey: ieżelić o to idźie że Chrystus y w Niebie y ná źiemi Ciáłem swoim iest, słuchay Pismá S. Dwie Niewieśćie powádźiły się o iednego Synaczká, iż dwáy byli rowni urodą y wszystkim, porwáłá drugiey wpárłá się w żywego, zádu szonego porzućiwszy, zwádá: rzecz ná sąd przyszłá przed Sálomoná, rozsądźił, doyść świádkámi niemogąc rozćiąć synaczká ná dwoie, y dáć káżdey po połowie kazał; zmyślona wołáłá *dividatur*, á prawdźiwa *obsecro Domine date* 3 Reg 3.
illi infantem vivũ, & nolite interficere illum; y tey go przysadzono, tá cáłego odebráłá. Ná podobieństwo: przy w Niebowstąpieniu Páná Iezusowym między Niebem y źiemią, Kośćiołem tryumfuiącym y woiuiącym zprzeczká o Ciáło P. Iezusá: czy ie Niebu oddáć iáko złączonemu z Bostwem? czy w Kośćiele S. zostáwić ná źiemi, iáko żyćie dáiącego wiernym. *Qui manducat, vivet in æternum.* Oycowie SS. ktorzy oczekiwáli tyśiączne látá w odchłániách, prowádźili Ciáło Iego z sobą. *Ascendens captivam duxit captivitatem.* Tu wierni oczámi śiągáli Niebá *Viri Galilæi aspicientes in Cælum.* komuż Ciáło Iezusowe przysądźić? oto sąd, rádá, decyzya Niebieskiego Sálomoná. *Ecce plus quam Salomon hic*, áby został Chrystus żywy y cáły, do Niebá poszedł w żywey postáći, Osobie człowieká u nas został pod postáćia Chlebá

 y winá

y winá Sákrámentálnie prawdźiwy BOG y Człowiek: y tego ſą tyśiączne cudá hiſtorye, przykłády, iáko y tá: w Poznániu Mieśćie, gdy w Hoſtyách pokłotych od Zydow, Krew prawdźiwa wytoczona pokazáłá ſię iákoby z żywego Ciáłá. To ſztuká rozumu Boskiego, to zamiáná niedośćigła, niepoięta przedźiwna. Piſze Fulgoſus: lib. 8. c. 2 do Ottoná Ceſárzá I. przyſzli dwá Mieſzczánie ná ſąd wielkie proceſſa, zwády, między ſobą máiący, o ſztukę roli gruntu, máiąc dowody obádwá, iáko y ten tego záżywał, y ten tákże, w przodkách ſwoich. Chcąc obu Pan miłośćiwy ukontentowáć, ſtárgował u iednego rolą oſobno, y zapłáćił, iák ugodźił; drugiemu ią cále dárował y ták obudwu ukontentował. Tákći Przedwieczna Mądrość z námi uczyniłá, wźięłá Ciáło P. Iezuſá do Niebá y poſádźiłá go ná Májeſtácie Chwały ſwey, Krolá Niebá y źiemi. *Data eſt mihi &c.* nam ſię záś iáko kollegatom, pokrewnym tego gátunku, y Ciáłá członkom, dáłá go obecnego przytomnego w Nayświętſzym Sákrámenćie pod poſtáćią chlebá y winá *Caro mea &c.* y ták SS, w Niebie máią nieporownáną ućiechę zápátruiąc ſię ná oblicze P. Iezuſá, y my w Sákrámenćie S. prawdźiwe uważáiąc Ciáło Iego y Krew, y przytomność rzetelną, przedźiwny zámian bierzemy zadátek przyſzłey odmiány z śmiertelnych ludźi w nieśmiertelnych elektow Boskich *Futuræ gloriæ nobis pignus datur.* Słowo w Ciáło kłádźie, Ciáło záś w chleb transformuie, áby ná nowe ſpecyały człowieká przynęćił, y tákiemi przyſmákámi ná wieczność, nieśmiertel-

nego

nego konſerwował. Chcemy lepiey zrozumieć, uważmy Zoná Lotowá zá obeyzrzenie ſię ná Sodomę z ktorey ią Bog wyprowádzał w ſolny słup przemieniona, do dźiśiá ſolą ieſt, piſze Carth: y Marcellus. Ze choćiaż odtraći iey kto nos, ucho, pálec &c. znowu to nieznácznie nárośnie, wypełni ſię y ktoż tę zamiánę zrobił? Bog czemuż &c. Aaronowi, Bog rozgę, kazał rzućić ná źiemię, przemieniona w węża ſtráſznego, kazał węża z źiemie wźiać zá ogon znowu w ręku rozgá, Ktoż? &c. czemuż y w Sákrámenćie S. nie ma bydź przedźiwna odmiáná? czemu y my nie mamy poyść w zámian, z doczeſnych w wiecznych? Bog to zrobić potráfi. W Kánie Gálileyskiey bywſzy ná weſelu Chryſtus, wody nálać kazał w ſtągwie pięć wiádrowe, gdy dzbánkámi czerpáć z nich kazał, w wino koſztowne ſtáłá ſię zamiána. iákże bárdźiey &c. W rzeczách náturálnych náwet, z proſtá mowiac, iedza ſię grube potráwy, grochy, káſze, mleká y inne, á śliczna krew w człowieku, iák w owych dźieie ſię wieśniakách piękne ćiáłá bywáia, śliczne dźieći. *Media virtute caloris naturalis in carnem & ſanguinem pulchrum transformantur.* Czemuż? &c. Słońce wyćiaga rożne wapory, aliàs páry z źiemie proſte z nich ſię ná powietrzu robia obłoki, chmury, te ſię rezolwuia w deſzcz, czyli w wiátr, *in regione àerea glomerantur in nubem, poſtea in aquam ſolvuntur & in terras decidentes in alios vapores.* niegdy żábki, gliſty, *in animalia inſecta reformantur.* Iákże dáleko zacniey odmiáná Sákrámentálna nie ma bydź słowy

Gen: 19.
Joan: 8.
Carth: lib: 9.

in suo Diction Chrystusá &c. Pisze Ambrozy S. mieszkáńcy ná wyspách Báleárskich, gdy mátki dawáły synaczkom trzechletnim śniadánia, podwieczorki &c. kłádły im ie ná zerdźiách wysoko w wiechách ná wierzchołkách domow, y muśiały sobie dźieći kámykámi ztrącáć, zrzucáć, ćiskáiąc z proc, czy z ręku, y ták do słusznego wzrostu robiono, tym ták się cwiczyły procą ćiskáć y z ręku, że iák y gdźie, kto znich zámierzył, by naydaley tráfił. N.K. Wysoka to táięmnicá Ciáłá Chrystusowego w Chlebie Sákrámentálnym, rozumem dośiec tey odmiány, ukryćia utáienia Ciáłá Nayświętszego, rzucáć trzebá wiárą S. áffektámi miłośći ku Bogu nászemu, strzelistemi wyznániámi iák Bog obiáwił, Kośćiołowi S. y ták tyśiącznemi cudámi pokazał, iák Wszechmocność Boska dokázuie, ták wyznáiemy, ádoruięmy, cześć Nayświętszemu Sákrámentowi oddáiemy. O Eliaszu powiedźiáno: *Ambulavit in fortitudine Cibi illius usq; ad montem Dei.* kto tey zamiány Sákrámentálney wiárą záżywa zamián wiecznego żyćia bierze. *Qui manducat vivet in æternum.* Swięta Koletá do swych oczu mawiáłá pátrzáiacych ná Nayświętszy Sákráment: *Beati estis oculi mei; qui videtis nunc Sanctissimum Sacramentum, pignus futuræ gloriæ.* S. Marya de Pazis zła byłá ná Kápłánow owych ktorzy nie wynośili nád głowy Ciáłá Nayświętszego, áby od wszystkich widźiáne było, nie mogac się nápátrzyć ná tę Nayświętszą Táięmnicę. Poki żyiemy mamy łáskę widźieć tę Swiętą odmiánę, mamy łáskę że

3. Reg. c. 19.

Vita ejus

iey y

iey y używamy *Futuræ gloriæ nobis pignus datur.* podnieśmyż áffektá náſze nabożenſtwem ku Nayświętſzemu Sákrámentowi, á prośmy áby co tu widźiemy pod figurą, w przyſzłym żyćiu *facie ad faciem* mogliśmy ná to pátrzyć. Amen.

KAZANIE VIII.

Ná Uroczyſtość S. ANTONIEGO Pádewskiego.

Vos estis ſal terræ Mat: 5.

NIe tylko dobrym y ſpráwiedliwym BOG Naywyżſzy kontentuie ſię sługą, ále ſmácżnego mieć chce, y tákim bydź każe P.A. Dobroć bowiem dla ſamego przyáreſztowána BOGA: *Nemo bonus niſi ſolus Deus.* Lucæ 18. Spráwiedliwość, ludzkiey decyzyi uſzłá, w lego táxie zoſtáłá nikomu nie wiádoma, tylko Pánu Wſzechmocnemu. *Vos eſtis qui juſtificatis vos, Deus autem novit corda veſtra.* Idem 16. Smák tylko ná publice przed świátem z Boskiego nádánia zoſtał, *Vos eſtis ſal terræ* wyśćie okraſá, ſmak czyniacą rzeczom. Znáć świát z śiebie nieſmáczny ieſt, częſtokroć dla przewiiaiącey ſię ná nim odmiány, y prędko niknących rzeczy, żeby udátnieyſze były, y ná dobre używáć ſię mogły, BOG Naywyżſzy nád sługi ſwoie kondymentu, ſmáku, przez sługi ſwoię iáko y dźi-

śieyſzego

śieyszego Solennizántá ANTONIEGO Swiętego przydáie świátu *Vos estis sal terræ.* Zeby mowię, niepráwość świátowa wyprostował przez drugich uczy práwey drogi. Ták śię stáło: wypráwił śię Bog ná karę Sodomy y Gomory wielkich Miast zá grzech bezecny, więc áby tákie bezecnośći śiárczystym ogniem zniosłszy, w piekielne obroćił jezioro, (iáko y podźiśdźień iest znák tego) przed exekucya dekretu, byłá táxá dobrych, śiłáby ich w owym Páństwie ználeść śię mogło, od 50, przyszło do dźieśiąćiu, dla ktorych bybył odpuśćił BOG gdyby śię byli ználeźli, ále że tylko było czworo, więc ich wyprowadza, to iest Lotá, Zonę iego, y dwie Corki; *Absit*
Gen;18, *ut occidas justum cum impio, nequaquam facies judicium hoc.* á że przećiw Boskiemu zakazowi Lotowá Zoná obeyzrzy śię, ná zapádáiace śię Miastá, y łoskot domow usłyszy w momenćie w słup solny obroćiłá śię. *Respiciens uxor ejus post se versa est in statuam salis.* Dźiwne sady Boskie? spráwiedliwa ználazł, *si fuerint 50. justi non peribunt.* Zá coż z niey sol zrobił? odpowiádáia Doktorowie *SS. Vt totum mundum condiret exemplo.* Okraśił Bog cáły świát żona Lotowa iák sola, dáiąc przykład kary zá nieposłuszeństwo. Iá rzekę á Swiętych zá co sola mieć chce według *S.* Ewángelij dźiśieyszey ogłosu *Vos estis sal terræ?* áby ich náuka, przyprávił y smáczna uczynił zbáwienna náukę. *Sal sunt Apostoli immor-*
S. Hilari: *talitatem omnibus corporibus, quibus eorum sermo aspersus fuerit conferentes.* ANTONIEGO S. Pátroná nászego

Duch

Duch S. przy roczney solennizácyi sola názwał, *Vos estis sal terræ*, áżę przy tym tytulę przy tey estymácyi mieć go chce, dla czegoż? opowiem: áby w nim wszystkie smáki łásk swych y cudow pokazał. O tym *ad M. D. G.*

PRzy Anielskim ludźi Swiętych ná świećie żyćiu, przy łáskách ktore BOG przez nich száfuie świátu, przy cudách ktore Apostolskiemi rękámi ludźiom świádczy, *per manus Apostorum fiebant signa &c.* chciał ich Bog mieć y smácznych P. A. Iákby to bowiem czegoś nie dostáwáło Apostolskiemu Mężowi, pobożnemu Anáchorećie, bogomyślney dewotce, gdy z nich okrasá, smák, między ludźie nie idźie; praca iego dáremna, náuká bez pożytku, krzyczenie wołánię ná kazániu prożne, gdy nie stára się żeby náuczył, żeby pobudźił do dobrego, ále tylko żeby się pokażał iż coś umie. á tám powiedźiáno: *Constitui te super gentes & regna ut evellas & destruas ædifices & plantes*, toż samo wyrážono y ná inszym mieyscu: *Dedi te in lucem gentium, ut sis salus mea.* Wysadzone ná godnośći głowy, ustáwieni w Trybunałách sprawiedliwcowie, obráni w Areopágách Náuczyćielowie, wybráne zwierzchnośći, rozniosłe po świećie pustelnicze Cænobia, Anáchoreckie budy, po Miástách Klasztory, ná coż są? *in lucem gentium.* áby smák czyniły w ludźiách do żyćia świątobliwego, do przykłádu pobożnośći áby prowadźiły wiernych *Vos estis sal terræ.* á ieżeli są owi, co się názwáć mogą. *Nos numerus sumus, fruges consumere nati.* Stodołowi, spiklerzowi, szkátułowi

Ierem: 1.

Isai: 49.

wybiercy. *non propter IESVM, ſed propter eſum.* Ná coż ſię żdáćie? ieżeli gorność urzędu wáſzego, owá według Menandrá, *dat veniam corvis, vexat cenſura columbas.* ktorzy proſtakow ubogich golićie bez mydłá, á w pánięce exceſſa ślepo zágladaćie, z reſpektem, ſmák pſuiećie. Pan Bog záś w káżdey oſobie ludzkiey kogo zá dobrego, czy ſpráwiedliwego máiac, chce mieć ſmák iákiś. *Vos eſtis ſal terræ.* Iákby to czegoś nie doſtawáło w pobożnośći, w náuce, gdy łáski Iego nie skupne, przykłády nie powabne, cudá nie ſmáczne, gdy ludźie do kogo ſię nie ćiſną, przeto mowi przez Páwłá S. *Sermo eorum ſemper in gratia ſale*
ad Colos. *ſit conditus*, pobożnych ludźi, duchownych Oſob, práwowiernych Kátolikow, Vrzędnikow, náuká, mowá, rozſądek, rozpráwá powinná bydź ſmáczna, przypráwna, buduiaca, miłośćia okraſzona, bo mowi Auguſtyn S. *Scien-*
de Doctr. Christi. *tia ſi ſola ſit, inflat, quia vero charitas ædificat, ſcientiā non permittit.* Ten ſmáczny kto z miłośćia uczy, ten ſmáczny kto z miłośćia uczynny, kto utrápionemu pomoże, ubogiego poćieſzy, ná to Duchowne, Swięte, ſpráwiedliwe,
Prov. 16. urzędne Oſoby Bog wyſadźił. *Favus mellis, compoſita verba, dulcedo animæ, ſanitas oſſium.* Słowá náuká w wyſádzonych ná urzędy, ná godnośći mężách bydź powinná ſmáczna, áby słodźiłá duſze, zdrowiłá ſpruchniáłe grze-
Pſal. 50. śnikow kośći: *Conturbata ſunt omnia oſſa mea, à facie peccatorum meorm,* álbowiem ułożone słowká z łágodną
Cicero. wymowa, czynia wielki ſmák ludźiom do dobrego. *Difficile eſt dictu, quantoperè conciliet animos hominum, comitas*

affabi-

affabilitasq́ sermonis, piękne y łágodne bydź muśiáły Abigáil Stározakonney Mátrony słowká, ktoremi y męża Nábalą od śmierći, y Dawidá Królá od zaboiu iegoż wyzwoliłá, iż Pismo S. te słowá Dawidowe iey przyznáie: *Benedictum eloquium tuum, & benedicta tu, quæ probibuisti me hodie ne irem in sanguinem.* Tegoż smáku były Estery słowá, ktoremi dekret Aswerusow ná wyćięćie Zydow skássowáłá. Podobny smák, bydź muśiał, y w słowách Judyty, ktoremi Izráelitow do ufnośći w Bogá; że ich wyswobodźił od Holofernesá, námowiłá. A w nászym Antonim S. co zá smáki się znáyduią? czemu o nim rzeczono *Vos estis sal terræ?* O Nestoreśie Homerus nápisał: *Cujus ab ore melle dulcior fluebat Oratio.* Słuśniey to Antoniemu S. przyznáć potrzebá: o nim bowiem iest tá wieść pospolita: że kiedy miał mieć kazánie Antoni Swięty nie tylko Pádewscy ludźie, ále y z pobliższych Kásztelow schodźili się, zbiegáiąc się ieszcze w nocy z świátłem, dla zástąpienia sobie mieyscá w polu; Biskup z Duchowieństwem wszystkim chodźił, y wszyscy przednieyśi z táką uczćiwośćią, iż żadneypompy nie przestrzegáli, pod czás kazánia wszystkie kramy, wársztáty zámknione zostáwáły, Sądy,spráwy opuszczáne ná ten czás, y właśnie się Swiętem uroczystym on czás bydź zdał. Ták go pilno słuchiwáli, iż między trzydźiestą tyśięcy ludźi, nie słychać było słowká naymnieyszego. Wrácáli się záś z kazánia wszyscy nápełnieni duchem skruchy, y nabożeństwá, błogosłáwionym się poczytał, kto się mogł

1 Reg: 25.

Chr: p. 13 l. 5. c. 16.

dotchnąć Antoniego S. ábo znim mowić; y gdźieby był straży nie miał około śiebie, ktora go prowádzałá, záwszeby go byli obnażyli urzynáiac suknie ná Relikwie, grześnicy y grześnice iáwne náwrácáli się do pokuty, gniewy, obrázy przepuszczáli, więźniowie wolnośći nábywáli, krádźione, źle nábyte rzeczy wrácáli, do Sákrámentow SS. pokuty y kommuniey nie mogli wystárczyć Kápłáni &c. słowá z kroniki. Mowá Antoniego S. okrászona byłá słuszna miárka soli, to iest dziwna cnotá, baczenia wedle potrzeby mieysc, czásow, y osob, ták iż bez zgorszenia wszelkiego, strászył grześniki, pośilał słábe, cieszył ubogie, á uporne ku dobremu przywodźił, ták dálece iż trzebá powiedźieć o ták sztuczney Antoniego S. w zbáwieniu ludzkim náuce, słowá Hilárego S.

Cōment in Matt: c. 4. *Meritò sal terræ Sancti nuncupati sunt, per doctrinæ virtutem saliendi modò æternitati corpora reservantes.* Dziwowałem się częstokroć słysząc dworskie dyskursy, czy żárty, że w dołyszku káżdym dźiubátych ospowátych ludźi, śiedm smákow się znáyduie, nie sprzeczam się o to: ále oto przypominam sobie u Alcyána, śiedm dyfferencyi

C. 14. rożnic smákow, *Saporum differentiæ sunt septem: Dulcis, acer, ponticus, austerus, salsus, acutus, amarus*, słodki, kwáśny, morski czy rybny, ćierpki, słony, ostry, y gorzki. Antoni Swięty Pátron Cudotworny wszystkie te śiedm smákow w sobie máiacy pokázuie się.

A nayprzod chwali Dawid Bogá. *Dulcis & rectus*

Psal. 24. *Dominus.* Ten smák był w Antonim S. kiedy ten słodki

Pan,

Pan, máluchny IEZVS, stoiac ná kśiazkách ná stoliku, słodkiey z Antonim S. używał zabáwy, z nim się iák Zakonnostárá świádczy legendá po trzy godźiny pieśćił. *S*zláchćic pobożny iák w Kronikách czytam, dźiureczka p. 1. l. 5. c. 9. przez drzwi tylko ná to pátrzáiący, od śiebie odszedł, áż go Antoni *S.* otrzeźwił wołániem. Coż rozumiećie iáka słodycz miał Antoni *S.* dusze swoiey z pieszczot z Pánem IEZVSEM ktory iest *Dulcedo ineffabilis.* Dał- S. Bern. by to BOG ábyśmy przy protekcyi Antoniego *S.* przy Kommuniách *S*więtych tey słodkośći kosztowáć mogli. Druga smáku rożnicá kwáśność. kona P. IEZV*S* ná krzyżu, żołnierz pátrzáiacy ná mdłego w boleśćiách, *spongiam implevit aceto.* w oććie zapráwnym alòéśem zmaczáwszy gębkę doniosł do ust Iezusowi, pośiłáiac, y dręczac oraz Chrystusa. Matt: 27. Tych kwáśnych smákow tráfia się czásem potrosze w rożnych stanách, áleć y te Antoni *S.* zwykł áttemperowáć: bywszy w Akwitáńskiey Prowincyi Gwárdyanem, miał iednę Pánia uczćiwa, pobożna, ktora potrzeby Bráći zbytnie rádá opátrywáłá, á Maż ia o to straśnie łáiał y biiał, tráfiło się iż się raz długo ná tey usłudze zábáwiłá, gdy w dom nie rychło przyszłá, maż iey práwie wszystkie włosy ná głowie oberwał, ná záiutrz z żalem swym odniosłá ie *S*więtemu, ktory gdy ná modlitwę z Bráćia poszedł, owe iey włosy wszystkie przyrosły, co maż widźiáwszy, żonę ná potym dźiwnie kochał, usługi, y z swego dobrá pozwolił, y sam Zakon bárdźiey kochał, y ták kwáśność nie-

M3 zgodna,

Tacitus. zgodna, ſmáczna zoſtáłá. Trzeći ſmák, morski, ponticus. *Nihil tam capax fortuitorum quàm mare.* Swiát wſzyſtek ma w ſobie morski rybny ſmák, bo nieſmá-
2Reg:14 czny, rozpływáiący ſię: *Omnes ſicut aquæ dilabimur in terram quæ non revertuntur.* y indżiey *Aquæ multæ populi multi.*
Pſal:103. Swiát morze *Hoc mare magnum & ſpacioſum, illic reptilia quorum non eſt numerus.* w morzu rybki więkſze, mnieyſze pożeráia, máłe muſzki robaczki chwytáia, inſze piána morską żyia, to wſzyſtko ná świećie żyiacym służy ludźiom, gdźie ieden drugiego pożera fortunę, ſubſtáncyą, *devorat major minorem,* inni prożnośćia by muchámi żyia, day Boże áby tę rozumne ryby ludzkie upámiętáli ſię ktorzy ziadáia, krzywdza ubogich ludźi &c Ná tákich zwodnym ſmákiem, słuchayćie iáka ma zapráwę Antoni Swięty. w Aryminie Mieśćie Włoskim, ktore leży nád morzem, támże rzeká wpada w morze rzeczona Marechia; był Heretyk Bonwilli trzydźieśći lat trwáiacy w uporze, y inſzych było tám bez miáry, gdy nie chćieli słucháć słowá Bożego ćiż heretycy, wyſzedł z niemi dyſputuiac nád owo morze y zawołał: ponieważ ludźie krwia Iezuſá odkupieni nie chca słucháć słowá Bożego, podćież nieme ryby ná słuchánie moca Boska wam rozkázuię. Stáło ſię; gdy rotámi wedle rodzáiu ſwego ſtánęły, y mowił do nich: was obrał Bog, ábyśćie záchowáły Proroká Iego Ionaſzá przez trzy dni w kśięncu ſwym. Wyśćie płáćiły czynſz, ábo trybut zá Páná Zbáwićielá náſzego y zá Piotrá, wyśćie mu były po-

ły pokármem gdy zmartwychwstał &c. zniżáły głowy, słucháły &c. Záwstydćiesz się wy rozumni ludźie, że nikczemnieyśi iesteśćie niż ryby &c. y nie odwłocząc co tám było heretykow náwroćili się do wiáry Swiętey. Ledwo nie podobnego cudu trzebá by Antoniego S. y z námi w márnośći świátá morskim appetytem kocháiącemi się, byśmy márność opuśćili, á Bogá zákocháli. Czwárty smák ćierpki *austerus* iák zwyczáyny przeráżáiacy, przykry. Mamy w Ewángelij S. Pan szláchetny, oddał dobrá swe w administrácyą sługom, káżdemu srzebrnik *Mna* ieden z nich dorobił się dźieśiąćiu *Mna tua decem mnas mibi fecit.* drugi nie stráćił. Trzeći dáie Lucæ 19.
rácyą: *Mna tua quam habui in sudario repositam timui te quia homo austerus es.* Przykryś, ćierpki, skrzętny człowiek, ostrożnie z tobą, swym rękom nie wierzysz zarobku śiłę chcesz mieć, á czásy złe, ládáiákie. Tákich austerusow śiłá świát ma, ktorzy po Kátolicku źle żyią, á dobrze umrzeć się spodźiewáią, na końcu pokutowáć myślą, á to iest rzecz omylna. Ná tę przykrość ma záprawę Antoni S. Czytam w Kronice. Dwudźiestu dwoch łotrow rozboiem się báwili, wźięłá ich raz chętká poyść ná kázánie Antoniego S. po kazániu, pośli wszyscy ná spowiedź; opowiedźiał im w głos Antoni S. poprzestáńćie złego, dobrze skończyćie, nie &c. to też &c. Nie ktorzy nie słucháli, márnie y żyćie y dusze zgubili. Przykra byłá y owá okázya w Sycylii: Mąż żonie zbytnie nie wierzył, á tá byłá nabożna do S. Antoniego, zostáłá

ſtáłá ćiężárna, miał ſuſpicyą iż nie z nim, w puł ćiężaru, pośćiłá Nowennę, ten przećię, upátrzył, iż ſię w ten dźień ſpowiádałá, wygotowáwſzy ſię ućiec, przyidźie z ſztyletem do ſpiącey, zámierzy ſię, á dźiecię z żywotá záwoła dźiećinnym głoſem: *Non mi amazzate Pamio ſon veſtro figliolo;* Nie zábiiay mnie Oycze moy iam twoy ſyn własny. Piąty ſmák, słony *ſalſus*, ktory wſzyſtkie ſmáki kraśi. Przykazuie tám Chryſtus
Marci 9. Vczniom ſwym *Habete in vobis ſal, & pacem habete inter vos.* ma to bydź ſmák iákiś oſobliwy w nas, ktorym powinniśmy przyſaláć rzeczy, uczynki náſze kraśić, áby były ſmáczne, zásługuiące przed Pánem Bogiem. Sol bowiem pokoy y miłość znáczy, ktora gdźie ieſt, choćiaſz śiłá znáyduie ſię złego, okrywa według Páwłá S. *Charitas operit multitudinem peccatorum.* Co wſzyſtko ták wyrażam. S. Antoni przybył do Opáctwá Semoniaco był tám ieden Zakonnik, ktory ćierpiał wielkie pokuſy ćiáłá, nie wiedząc iák z niemi woiowáć, idźie do Swiętego ná ſpowiedź, zwierza ſię wſzyſtkiego, á iż mu y umartwienia nie pomagáły wſzelkie, prośi o modlitwę y o rádę. Swięty dał mu wdźiać ſwey ſpodniey ſukienki, w ktorey wſzyſtko złe odpádło, iż ná potym wolen żył świątobliwie. Szoſty ſmák *acutus* oſtry, gorący, pewnie to, iák Ian S. widźiáł w pośrzodku między śiedmią li-
Apoc. 1. chtarzy ſtoiącego Męża. *Similem filio hominis, veſtitum podere & præcinctum zoná aureá, & de ore ejus gladius utrąq; parte acutus exibat.* mową iáko miecz, prawdą

przykra

przykra, oſtra, ále zbáwienna z uſt Antoniego S. wychodźiłá, ziáwił ſię był Ezelinus wielki tyran á do tego Pan, ktorym Bog ludźi był skarał, oſtro y publicznie, karał go słowy *S.* Antoni, gdy ſię dźiwowáli rycerze Iego, powiedźiał Ezelin, iż promień iáſnośći z Niebá zſtępuiącey przy twarzy Iego widział, co mu piekłem groźiło: Posłał tenże upominek Swiętemu, y ieżeliby go był wźiął, zábić go kazał. ále Swięty y upominku nie wźiął, y posłáńcow połáiał grożąc im, ućiekayćie ztąd, bo ſie źiemiá z wámi zápádnie, y ták ieh przeſtráſzył. Co widząc Ezelin, pás ſobie włożywſzy ná ſzyię pokutę obiecał, y przyrzekł Swiętemu, że popráwi żyćia ſwego. Popraw tyránnizuiące duſze náſzę excessa Antoni S. Y toć było oſtrego przykrego, pieprzowego ſmáku, owo kazánie ná pogrzebie lichwiarzá iednego, gdy powiedźiał z Ewángeliį S. *Vbi thæſaurus ibi & cor tuum*. gdźie skarb twoy, tám y ſerce twoie, y dowiodł tego, gdy w skrzyni ną pieniadzách ćiepłe drgáiące ſerce ználeźli, á w trupie go zmárłym nie było. Trudno w lichwiárſtwie duſzę zbáwić, oſtrożnie bárdzo trzebá z tą mámmoną poczynáć, wſzyſtkie chętki uſtáia, chęć do pieniędzy y z nayſtárſzemi umieráć zwykłá, nie życzę żadnemu, pomoż y tákim Antoni S. áby duſzy nie ſtráćili. Siodma ſmáku rożnicá czy ſmák ſam gorzki *amarus.* ktoś tám powiedźiał, że naywiękſza gorzkość w śmierći: *O mors quàm amara eſt memoria tui.* ktoś powiedźiał, y dobrze. Do Elizeuſzá pod czás głodu, zeſzło ſię

kupá Prorockich ſynow chcac ſię przy nim pożywić, rozkazał názbieráć Colocyntidi polnych twárdych źioł, y wárzyć gárnczysko duże, nágotowáno wyłoża ſobie sko-
4. Reg: ſztuia, iáki táki woła: *mors in olla, vir Dei mors in olla.* Rozkazał ſobie Prorok podáć, trocha mąki przypráwił, osłodniáło, y ſmáczno ziedli, Prorocka pobożność náprávwiłá. Coś podobnego czytam o S. Antonim, gdy tákowy cud uważam: Niewiáſtá iedná słyſzac przechodzacego Antoniego S. ná kazánie, ktora máiac ná ten czás máłe dźiećie ná ręku robiełá coś koło ogniá przy kotle wrzacey wody, á że ſię śpieſzyłá iść co prędzey zá Swiętym ná kazánie, zá ſpráwą ſzátáńska zápomniawſzy ſię, miáſto w kolebkę dźiećie włożyć, włożyłá w koćioł wrzacey wody, y pobiegłá wskok ná kazánie. Po kazániu idac rozmawiáia ſamśiedźi iáko ſię iey dźiećie ma, tá ſobie przypomniáwſzy co zrobiłá, krzyknie, bieży co wskok y z nia owe ſamśiády, ználázłá dźiećie w iák nayroskoſznieyſzey kąpieli, igráiace ſobie po wodźie; co cudowi y łáſce S. Antoniego ieſt przyznáne. owoż y gorzka śmierć, ſmáczna w protekcyi Antoniego S. Dałby to Bog áby przy śmierći náſzey gorzkiey, protekcya, pomoc, Antoniego S. nam áſſyſtowáłá. Y owemu Młodźianowi śmierć gorzka w ſmáczna ſię obroćiłá: Zábito przed domem Rodźicá Antoniego S. w nocy Młodźianá iednego, nieprzyiáźni ſamśiedzi iego, przerzućili mu go do ogrodá krew ná párkánie y ná źiemi zoſtáwiwſzy. Sprowádźili urzad porwáli z obelga do ſadu Oycá Antoniego S. y ná śmierć gło-

wę zá

wę zá głowę skazáno. wiodą ná plác śmierći, Antoni Swięty w Pádwi o sto mil polskich, y dáley (á tá spráwá w Vlisbonie w Hiszpánij) práwie ná ten czas miał kazánie, wspárszy się ná Ambonie, zá Bożą mocą przybył do Vlisbonu, stánał w puł rynku, umárłego Młodźianá wskrześił, ktory wyznał że go nie Rodźić Swiętego zábił, dał mu rozgrzeszenie, spowiedźi wysłuchał, y szczęśliwie ow Młodźian umárł, w łásce Boskiey przy protekcy Antoniego S. Otoż maćie śiedm smákow w Antonim Swiętym. Weśćiesz ná uwagę wszystkie potrzeby w *Si quæris miracula &c.* wyrážone, y z samego piekłá pozwáne ludźie ná uspráwiedliwienie inszych, á uznaćie co zá smáki w Antonim S. Doznał tego, w Roku 1632. ow źiemiánin w Neapolu Krolestwá Sycyliyskiego, ktory przez długi czás trzymał Dobrá od iednego Szláchćicá bez kwitow y podpisow, w dobrey przyiáźni y wiernośći, bywszy z sobą, gdy umárł szláchćic syn dźiedźic dopomina się ráchunkow y podpisow, áże dowodow nie miał źiemiánin, práwem przyćiśniony, ućieka się do S. Antoniego; odpráwiwszy znáczne nabożeństwo u Bráći Zakonnych wychodźi z Kośćiołá, áż stoią dwáy Zakonnicy prosząc go áby z nimi poszedł (blisko Neápolu Miástá iest gorá wielka Wezuwiusź z ktorey ogien oknem pewnych czásow wypadał) tám przyszedłszy Zakonnicy, tupnie ieden nogą, wybiegł czárt, ktoremu rozkazał: przyprowadz duszę tego, á tego, y záraz przywiedli czárći duszę onego szláchćicá, w łáncuchách, á ten był Heretyk. Rzecze S.

zápłáćił ći wszystko ten źiemiánin? odpowie, zápłáćił. Day podpis, y dał táki: *Wyznáię iż mi się stáło zádosyć, y iestem wypłácony ze wszystkim, Ian Iozef Moroni.* oddáwszy kártę źiemiáninowi do ręku y odszedłszy z mieysca zniknęli Zakonnicy Swięći, á źiemiánin cudem poćieszony y podpisem, BOGA chwaląc w Antonim S. odszedł, y uwolniony od práwá został. Ktoż tu nie przyzna iák iest cudownych smákow Antoni S. ná poćiechę, y potrzebę ludzka: *Sal est Antonius ad omnem saporis conditi sensum aptissimus.* Chćiał sobie w czymśi smákowáć zgłodniá-
Act: 10. łym będąc Piotr S. *Cum esuriret voluit gustare,* áż ukázáno mu z Niebá płoćienne naczynie czyli iákieś záwinienie z żábámi y wężámi, z nich mu ieść kázáno: *Occidè & manduca.* to są grzechy, utrapienia ludzkie świátowe, więc tedy żeby ie SS. Páńscy sola náuki, w smáczne pokuty S. przerabiáli przysmáki, to powiedźiáno: *Occide & manduca.* Pełno tego w Antonim *S.* gdy ták wielom do zbáwienia pomogł, w czym tyśiaczne były by dowody; ále żebym nie báwił, dosyć mi ná tym co przy konkluzyi mowy moiey powiem, świádczy Kro-
C. 6. niká Zakonna: Nowicyusz Zakonu nászego, imieniem Piotr, w Klásztorze Monpolieri w Fráncyi, gdźie był S. Antoni, ten wielkie ćierpiał pokusy, żeby wyszedł z Zakonu, y práwie zdesperowány chodźił biedząc się z oną napáśćia. Záwołał go Swięty Antoni ná stronę y kazał mu ustá otworzyć, co gdy uczynił, puśćił weń Duch swoy, chuchnął mocno mowiąc: Weźmiy synu

Duchá

Duchá Swiętego. Dźiwna rzecz; padł ná źiemie on Nowicyusz, práwie iákoby stráćił duchá włásnego, y ták leżał áż przyśli Bráćia podnieśli go, á Swięty wźiawszy go zá rękę iákby go obudźił; Nowicyusz przyszedłszy ku sobie począł powiádáć iáko by był w Niebie, y tám widźiał dźiwnie piekne rzeczy, Swięty kazał mu milczeć; od tąd żadney pokusy nie miał, y był inszym świątobliwośći przykłádem. Weneruiemy roczną solemnizácyą Swięto Twoie ANTONI Swięty, wyznáiemy że nie mamy dobrego Duchá służyć Pánu BOGV niedbáli iesteśmy o zbáwienie násze, nic się nam dobrego ná zbáwienie czynić nie chce; poklęknąwszy przed Máiestatem Boskim, y przed Tobą Swięty Pátronie, prosiemy wpuść w nas Duchá Swiętego, ábyśmy sobie smákowáli boiazń Iego Nayświętszą, miłość zupełną BOGA y bliźniego. Vczyń smák w nas Niebieskich rzeczy: *Gustate & videte quàm suavis est Dominus*, ábyśmy z Nim y z Tobą ćieszyli się ná wieki. Amen.

KAZA.

KAZANIE IX.

Ná Uroczyſtość Nawiedzenia Nayświętſzey PANNY MARYI.

Unde mihi hoc ut veniat Mater Domini mei ad me. Lucæ 1.

PRzyiaćielska wizytá, ſamśiedzki wſtęp, zwyczáynie poćiechę álbo interes przynośić zwykli. P.A. Vnoſząc ſię bowiem do tey usługi áffektem, wioząc ſię kortezyi czy ludzkość i impetem pomoc, álbo rádość ieżeli między przyiaćielámi, komplement ieżeli między dálekiemi adreſowáć ma zwyczay: owſzem do przyiáznych, mowiac przysłowiem: *Tempus arguit amicum*: potrzebá, y czás do świadcza, y doznáć każe przyiaćielá, ieżeli w ſzczęśćiu to tego dálſzego rokuie opcya; ieżeli w nieſzczęśćiu, y ubolewa y porátuie, á czáſem y użaleniem folgę przynośi. To ſię ſprawdźiło w náwiedźinách Nayświętſzey Bogárodźice MARYI, gdy wizytowáłá Elżbietę ſtáruſzkę, y rádość wyrážona: *Vt quid veniat &c.* y interes wielkiey importáncyi: *Vt audita vox exultavit &c.* ználazłſzy notę pierworodnego grzechu ná lanie w żywoćie będacym, onego oſwobodźiłá poświęćiłá łáská Chryſtuſa. Mowi Mędrzec: *Melior eſt vicinus juxta, quàm frater procul.* lepſzy ſamśiad ná záwołániu podle, niż pokrewieńſtwo

Prov. 27.

dáleko

dáleko mieszkáiące, á gdy ieszcze od Páná Brátá nie tylko uczynności, ále y dobrego słowá ćięszko się doczekáć, bodáy się takowa kolligácya urwáłá. Nayświętsza MARYA Pánná Elżbiećie y pokrewna: *de domo David* ieszcze bliższa y życzliwsza sąmśiádá, gdy porozumiáwszy przy Zwiástowániu od Aniołá *Mensis sextus est illi, Elisabeth concepit cognata tua.* w szostym Mieśiacą słyszac ćiężárna, záraz w kilká dni po Zwiástowániu ná wizytę ley pobiegłá mil Rzymskich 70. Polskich 14. y tám blisko trzech Mieśięcy (iák náuká W. Bedy, S. Hieronimá y inszych OO. Swiętych) ná usłudze przyiaćielskiey zábáwiłá, łáskę poświęcáiąca Ianowi S. zániosłá. A ieżeli wizytuiący przynoszą wesołośći, cácká y rożne dla dźiatek gálánteryiki wiozą, Nayświętsza Bogárodźicá MARYA do Elżbiety skwápiáiac ná wizytę, nie prożne cácká, nie doczesne gálánterye, ále żywą łáskę P. BOGA, pośiláiącą y owszem ożywiáiącą w usłudze Boskiey wniosłá, y tą Ianá S. orzeźwiłá, gdy rzetelnie Ian S. Chrystusá w żywoćie MARYI uznał, y ná przyśćie poskoczył: *Exultavit &c.* Odpráwiamy y my Vroczystość Wizyty Nayświętszey MARYI Pánny, dałby to BGG áby Oná záwsze nas wizytowáłá, záwsze náwiedzáłá, álbowiem Náwiedzenie, Wizytá Nayświętszey MARYI Pánny grzesnikom naypożytecznieysza, nayzbáwiennieyszá. y O tym *Ad M. D. Gloriam.*

Inákszą wizytę czyni świát y ludźie, inákszą BOG y MARYA P.A. Swiátowe wizyty bywáią z polityką

pokazáć

kazáć śię záśzczyćić, zinteresem; trzebá ie odnáwiedźić, retaliowáć, czáśem przepátrzyć czego, wyrozumieć, co wyćiągnąć dyskursem ná słowko. Boskie záś z łáską z choynośćią, czáśem z spráwiedliwośćią, álbo z karą iáką, iák śię owo mowi gdy Bog karze kogo, iż to Bog náwiedźił, Nayświętsza záś Bogárodźicá MARYA, z łáskáwośćią, z miłośierdźiem, z Dobroći Boskiey kredensem, álbo z pomocą iáką. Powiedźiáłá tám Przedwieczna Mądrość: *Non veni ministrari, sed ministrare.* ná usługę nászę Bog schodźi y zstąpił, toć y Nayświętsza MARYA Pánná, Swięći Páńscy wizytuiąc nas poćiesznie przyiacielskie noszą. wszák ták mowi Páweł S: *Abundantius festinavimus faciem vestram videre cum multo desiderio, quoniam voluimus ad vos venire, & semel, & iterum sed impedivit nos sathanas.* z tądći y u Elżbiety Nayświętsza MARYA Pánná w náwiedźinách swoich zmieszkáłá czás nieiáki Mieśięcy trzy nie spełná, to iest nie doczekuiąc Národzenia Ianowego: *Propter incongruentiam pudoris Virginis circa partum Elisabeth si diutius ibidem mansisset.* Nádáłá śię tá wizytá Zácháryaszowi bo záśpiewał: *Benedictus quia visitavit. &c.* Ianowi Swiętemu: *De ventre matris meæ, recordatus est nominis mei.* Elżbiećie: *Exultavit infans in utero meo.* S. Chryzostom ták mowi: *super Luc: 2. Ideo Christus fecit Mariam salutare Elisabeth, ut sermo procedens de utero Matris, ubi habitabat Dominus, per aures Elisabeth ingressus descenderet ad Ioannem, ut illum ungeret Prophetam.* Do czego uczony przy-

Math: 10 — 1 ad Thess. c. 2. — Garth: l. 6. hom: 6 & 7. de Visit. — Isaiæ 49.

dáie

dáie Carthagena, Wizytę Nayświętszey MARYI Pánny skuteczną remonstruiąc: *Quare quemadmodum in exordio creationis mundi ad vocem Dei conditus fuit orbis, ita ad Mariæ vocem, cæpit orbis renovatio in præcursore Christi.* Iuż to tu wizytę záczynał Bog gdy pierwszego Ianá oswobadzał od grzechu, áby tym sámym pokazał się wizytátorem z grzechu nas odkupuiącym *Quia visitavit nos oriens ex alto.* że zás y MARYI zbáwienna wizytá, ták dyskuruymy z S. Tomászá y Teologow, u ktorych iest tákie axioma: *Quantò aliquid magis appropinquat principio in aliquo genere, tantò magis participat effectum illius principij.* im bliżey rzecz iáka dobrá zupełnego, 3p. q 27 artic: 5. tym bárdźiey uczestnikuie używa skutku dobroći iego. Náprzykład: kto bliżey zrzodłá więcey użyie krynice, blizey Máiestatu, częśćiey przywileie łápa, bliżey czopá częśćiey w głowie szumno: *Magis appropinquat principio &c.* zkąd ná to inferuie Dyonizy ták: *Vnde Angeli qui sunt Deo propinquiores magis participant de bonitatibus Divinis.* iż są bliżsi P. Bogá Aniołowie bárdźiey go też używáią. y mowi dáley: *Christus autem est principium gratiæ secundum Divinitatem quidem authoritativè secundum humanitatem verò instrumentaliter.* w Chrystuśie wszelka łáská y dobroć *authoritativè* iest iák w głowie, początku, wedle Bostwá, zás wedle człowieczeństwá iák w instrumenćie iákim, kto mu zás dał człowieczeństwo Náturę ludzką? dáłá Nayświętsza MARYA Panná, Oná mu ciáło ludzkie subministrowáłá ze krwie ćiáłá swego,

Beatissima Virgo propinquissima fuit Christo secundùm humanitatem; quia ex ea accepit humanam naturam, & ideo præ cæteris majorem debuit à Christo gratiæ plenitudinem obtinere. Ze tedy Máryáński Instrument łáski Dobroći w Chrystusie, toć przezeń wszystkie dobroczynnośći, miłośierdźia, wizyty, náwiedzenia, ktorekolwiek grześni, nędzni ludźie miewamy, bydź muszą. rzecz się obiáśnia Ewángelicznym przykłádem: *Luca* 8. Niewiástá niektora ćierpiaca lat dwánaśćie krwáwa niemoc, stráćiwszy ná leki wszystkę swa substáncyą á nie mogac bydź uleczana. Coż czyni? oto przychodźi do P. Iezusa *accessit retrò, & tetigit fimbriam ejus &c.* z tyłu w ćiżbie zbliżywszy się, dotchnęłá się száty Iezusowey y nátychmiast uzdrowiona iest. Záwoła tedy Chrystus, *Quis est qui me tetigit?* wszyscy áni wiedźieli, áni widźieli iák co się stáło, przeto odpowiáda Piotr S. tumult, ćiżbá ludu śćiska Cię Chryste. przećięż znowu mowi Chrystus; *tetigit me aliquis, nam & ego novi virtutem de me exivisse.* áż przyszło ná to, iż Niewiástá przystąpiwszy z stráchem, drżac przyznáłá się, upadłszy do nog Chrystusowych, dla czego y iáko dotchnęłá się brzegu száty Chrystusowey, y iáko záraz ná swę niemoc uzdrowiona iest, co Chrystus ápprobuiac: powiedźiał iey, *Fides tua salvam te fecit, vade in pace.* máleńka ákcya Niewiásty, choć dla łáski y cudu tknać się száty Chrystusowey, á przećię wszystkim obiáwiona bydź muśiáłá, dla czego, ostrożnie tykayćie się ludźie wzáiemnie, ostrożnie y o-

we páluszki, rączki śćiskayćie, żeby grzechu Bog nie wyiáwił bies nie záwstydźił, nie zgorszył, żeby zła żądzá do sercá nie zábiegáłá, á kiedy ieszcze co cudzego, ćiężka kará od Bogá záchodźi. Ieżeliż tedy z Chrystusá száty, lekuiąca zdrowiąca cnotá wyszłá Niewieśćie że się zbliżyłá do niey; iákoż nie więcey z tey łáski, ktorey Ciáło iedno iest z Chrystusem z MARYI Nayświętszey mowię, gdy się tylko ley nabożeństwem gorącemi modłámi, prozbą pokorną dotkniemy, gdy o protekcyą o wyzytę nas grzesznych uprośiemy *Novi virtutem de me exivisse.* Swiadczą o tym niezliczonemi millionámi łáski od Nayświętszey MARYI Pánny rożnym klientom wyświádczone, bo kto tylko do Niey się ućieka záwsze łáskáwey wizyty y wszelkiego doznáie poćieszenia. Pisze Tertulianus iż był stáry zwyczay u Rzymian gdy miáno koronowáć Elekta Cesarzá wprzod go stroili w szátę bogátą śliczną y długą y prowádźili do wszystkich więźniuw, kárceres, gdźie wychodźili więźniowie, ktorzy dotykáli się száty iego záraz zá ową wizytą wolni z więzięnia wychodźili. tá szátá *Vestis talaris* zwáłá się *græcè Pelagos.* Ieżeli nowego Elektá szátá uwalniáłá więźniow. Nayświętsza Bogárodźicá MARYA Pánná, ktora o sobie ták mowi: *Ab æterno electa sum.* áby Wizytátorką potrzeb nászych nędzy nászey byłá, áby nas wszystkich grzesznych niedołęgow náwiedzáłá, ná to Mátką Boską uczyniona, żeby nas w niepráwośći łáskáwą protekcyą swą oswobo-

dźałá, *O tu illa pie potens & potenter pia Mater MARIA, de qua fons est ortus misericordiæ, ne contineas precor tàm veram misericordiam, ubi tàm veram agnoscis nostram miseriam.* woła Anzelm Swięty: Oná tedy szczegulna może káżdemu grzesznikowi dáć pomoc wizytuiacą łáskę w wszelkiey potrzebie nászey, iáko mowi Ziomek nász S. Káźmierz Krolewicz Polski: *Propter Evam homo sævam accepit sententiam, per Mariam habet viam, quæ ducit ad patriam:* Tego iest zdánia y Swięty Bonáwenturá; ktory ták mowi: *Omnes dæmones verentur & timent Mariam, quia audientes hoc Nomen MARIÆ statim relinquunt animas.* Nie ważą się y nie śmieią czárći tknąć, dostąpić tey duszę, ktora Nayświętsza MARYA Pánná łáskáwą wizytuie protekcyą. Swiádek tey łáskáwey wizyty Andronikus Cesarz: ten w obozie pod czás bitwy umieráiąc, á nie mogąc mieć áni spowiedniká, áni kommunij S. z nabożeństwem y żalem, Obrázek Nayświętszey MARYI Pánny położywszy ná ustách, on cáłuiąc życie skończył, w kilká dni ukazał się iednemu z sług swoich oznáymuiąc że był ná drodze zbáwienney, zá wizytą Nayświętszey MARYI przy śmierći. Dałby BOG ábyśmy y my tákową wizytę ták łáskáwe náwiedźiny w godźinę, śmierći nászey mieć mogli pewniebyśmy zbáwienia wiecznego nie chybili. A ieżeli Swiętych Páńskich, ile rázy wizyty Boskie potykáły, były im z áwanstarzem. A nayprzod Pátryárchá Abrahám trzech postrzegłszy przęchodzących Mężow uczćił, y prośił w

Hist: Imper; 1332.

dom

dom ſwoy, y uczęſtował. áż záraz táiemnice ſądow Boſkich zwiedźiał o Sodomie y Gomorze. Salwował Sioſtrzeńcá; z niepłodney y ſtárey żony Syná Izáaká odebrał od BOGA. *Ne transeatis servum suum, sed requiescite &c. tempore isto vita Comite habebit uxor tua Sara filium* w krotce potym gdy ſię Sodomá zápáść miáłá, Gen: 18.
ná noc oſtátnia zbiegli z wizytą do Lotá dwá piękni Aniołowie, ktorzy Lotá y z żoną, y z dwiemá Corkámi z oney ćiężkiey plagi kary Boskiey z śiárczyſtego ogniá uprowádźili. Przybył y Jákub młody do Wuiá Ibidem
ſwego Lábaná ná wizytę przyiácielską, ná zmieſzkánie 19.
u niego áż z nim oſobliwe błogosłąwieńſtwo w przybyſzu ſubſtáncyi, zá tym náwiedzeniem tám Wuy Lábán przyznáie: *Experimentô didici quia benedixerit mihi Deus propter te.* Iozef tákże ow záprzedániec w Egipską niewolą gdy ſię doſtał do Putyfárá Márſzałká Nadwornego ibid 30.
Egipskiego Krolá y tá bytność, tá wizytá Iozefa nádáłá ſię Putyfarowi, bo mu BOG we wſzyſtkim poſzczęśćił: *Benedixit Dominus Domui Egypti propter Ioseph.* Elizeuſz ibid: 39.
Prorok przyſzedł z wizytą do Sáreptańskiey Wdowy, ledwo go przyięłá, y ubogą ochotę iemu ukazáłá, áż wſzyſtkie naczynia drogim oleykiem nápełnione u niey zoſtáły: *Non habeo nisi parum olei quo ungar*, ktory prze- 4Reg: 4.
dáwſzy dom ſwoy z ćiężkiego uboſtwá oſwobodźiłá. Tenże Prorok do drugiey Niewiáſty Sunamitydy gośćiem w náwiedźiny wſzedłſzy, ſyná umárłego ożywił, y Rodźicom ku wielkiey poćieſze oddał. Apoſtołowie

 Swięći

Swięći gdźiekolwiek Miáſtá, Káſztele, domy, wśie náwiedzáli, gdźie tylko ich z ochota przyimowáno, y pokoy wſzego dobrá naylepſzy fundáment, y błogosłáwieńſtwo Boskie z nimi gośćiło *Requieſcet pax veſtra ſuper illam.* Luc: 10. Ták tedy rozumieycie iż y w Dom Zácháryaſzá przy wizyćie Máryańskiey wſzelkie błogosłáwieńſtwo y od grzechu uwolnie przyſzło. Co uważáiąc Vczony Cartagena ták mowi: lib 6 hō. 6 de hoc Feſto. *Quemadmodum enim legitur* 1. *Reg: Cap:* 16. *David Cytbará ſuá ſonans ſpiritum malignum à Saule expellebat, ita verus David Chriſtus Marianæ ſalutationis Cytbara ſonante, ad ſonum certè ejus peccatum à Ioanne longè relegavit.* ieżeli tedy od Ianá S. wizyta ſwa odpędźiłá Nayświętſza MARYA Pánná oryginálny grzech, toć y od nas uczynkowe, byleśmy Ia tylko zá Wizytátorkę nas, upraſzáli ziednáli; byleśmy Iey pilnie y wiernie służyli, odpędźić wſzelkie złe nałogi, y wſzyſtkie nieſzczęśliwe może kazuſy; álbowiem ma to wizytá, łáská Nayświętſzey MARYI Pánny, że nád kimkolwiek práktykowána czyniona bywa wſzelka ſzczęśliwość tuż ſię zá nią prowádźi, y iákoby zapách z fruktu iákiego ſekwitúie. przeto *Cant:* 7. mowi Mędrżec: *Odor oris tui, ſicut malorum*, iák nayoſobliwſzych iábłekktory odraża inſze fetory, ták zapách łáski wizyty Nayświętſzey MARYI, P. odpędza, przećiwnośći grzechowe od człeká, gdy oná protekcya ſwa náwiedza. Iob on zacny Mąż y kochánek Boski to o ſobie mowi- *Dies mei velociores Curſore pertranſierunt, ſicut naves poma portantes* Job. 9.

tantes. przeſzło życie ſobowe y konwerſacya iego z ludźmi, ták miła ták wdźięczna iáko łodźie z wonnemi jábłkámi, áż miło tákich w żyćiu ludźi ſpomnieć ktorych ákcye, ſpráwy, obyczáie, zapách z śiebie wydáwáły iák łobowe, ále gdy wſtyd ſromotá z grzechow z nieſtáteczności y lubośći náſzey wychodźić wynikáć będźie; lękaymy ſię á wáruymy tego N.K. *Dies mei ſicut naves poma portantes.* boday Nayświęſzey Mátce tu dobrze służyć w ley klienteli życie trawić, áby to inſzym páchło y innych do tego wabiło, záchęcáło, żebyśmy ley nabożnie służac, Oná nas łáską ſwoią wizytowáłá, zebyśmy mowię z uſt ley protekcya ználi. *Odor oris tui ſicut pomorum.* iáko jáki zapách, ktory nieprzyiáćioł náſzych zarázy odpędzał. Wſzák to świádczy o Nayświętſzey MARYI Pánnie Hugo Victorinus: *Odor veſtimentorum tuorum ſuper omnia aromata, Filius tuus unctus, tu quoq́ʒ es uncta, ille quidem ſuper te, & præ omnibus participibus tuis accepit plenitudinem, tu verò poſt illum præ cunctis accepiſti ſuavitatem.* Chryſtus z Boſtwá nábrał pełność wſzelkich łask w ktorych obfituie, MARYA záś miáwſzy go w żywoćie ſtáłá ſię pełnieyſza nád wſzyſtkie ſyny y curki ludzkie. Tych zapáchow łask Boskich, komu tylko użyczy, kogo náwiedźi, nie można áby mu z tego zapáchu y náwiedźin zbáwienie wieczne pzez MARYÆ nie dárzyło ſię. tego tedy życzyć ſobie wſzyſcy winniśmy: *Vt Mater Dñi mei veniat ad me.* Piſze Kolkot Senator pewny Rzymski wybudował káſztelik *alias* ſup. l ſap lect; 210

páłác wſpániáły y piękny ná ktorego bramie nápiſał te słowá: *Decretum fertur, ne dormiat & epuletur, Hic gens villana, ſed Achilles, Plato Dianna.* wyrok wyráźił ná brámie áby w tym páłácu nie poſtał żaden ubogi, nędzny, żebrak, chory, kálika, utrapiony, ále tylko Mędraſzkowie, gładkie dámy y ſtroyni káwálierowie. Przyſzedł w krotce czás iż zachorzał ćiężko, że był poniekąd człek Bogá ſię boiący, náwiedza go Oſobą ſwoią Chryſtus, y mowi mu: *Excluſiſti me in meis à domo tua & ego te excludam à Regno meo.* y odſzedł. Przelękniony z tych słow modli ſię, rozmáyte śluby czyni, áż też y Nayświętſzey MARYI Pánny wzywa ná pomoc, BOGA chcąc przeiednáć, áż go náwiedza Nayświęſza MARYA Pánná y ſtrofuie o owe głupie á chárde wierſze, gdźie żebrakow puſzczáć do śiebie zákazał. Więc uczy go inſzey polityki y mániery, wierſze tákowe obſerwowáć mu káże: *Muta decretum, Sanctorum collige Cœtum nudum Martinum, Iacobum, Lazarum, Peregrinum.* zniosł y zmienił owe wyroki ſwe, nędzarzow, chorych kálikow, ubogich w dom ſwoy zgromadzał, jałmużnámi ſię báwił, z Kápłánámi ubogiemi prześiadał, y onym wſzyſtkie ſwe dobrá ſzáfował. Zyćie w protekcyi Nayświętſzey MARYI Pánny y służbie zá náukę prowádząc, doczekał ſię potym, że miał przy śmierći wizytę IEZVSA y MARYI, ktorzy go do chwały zábráli wieczney. N.K. Ieżeli do tąd świátowe prywáty odwodźiły nas od służby Nayświętſzey Mátce Boskiey MARYI Pánnie, ieżeli

ákkomo-

ákkomodowáliśmy się bárdźiey przemiiáiącym honorom, głaskliwym ámbicyom, á owa gárdźiliśmy Chrystusá Páná náuka: *Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.* Math. 10.
Nie spodźiewaymyż się przy śmierći wizyty Chrystusá, Nayświętszey MARYI Pánny, ieżeli ley tu niedbále, álbo cále nic nie służemy, bo mowi Doktor Anielski Swięty Tomász: *Sic nos tu visita sicut te colimus* á od tąd poprawmy nabożeństwá ku Nayświętszey Mátce, goracey pilniey, nabożniey, częśćiey, owszem codźieńnie co moment służmy tey Swiętey Pánnie. Co tylko możną czynić ná ley Chwałę stáraymy się, á Oná przy ostátnim zgonie nászym przybędźie nám z zbáwienną ku wiecznemu nászemu żywotowi wizyta. Amen.

KAZANIE X.

Ná Uroczystość SS. Apostołow PIOTRA y PAWŁA.

Tu es Christus Filius Dei vivi. Tu es Petrus, super hanc Petram ædificabo Ecclesiam Math: 16.

PRáwa istoty Chrystusá Professya, wyznánie wielkie Swiętym Apostołom wyrobiłá godnośći, dygnitárstwá. P. A. Gdy bowiem PIOTR wyráźił Boską w człowieczey náturze istotę, prawdźiwie gdy wyznał żyiącego

cego przed wieki ná wieki BOGA, głowa y pierwszym Kośćiołá swego ogłośił go Xiażęćiem Chrystus, Mágistrálnym naygruntownieyszym powszechney Mistyczney Matki uczynił go fundámentem, Dygnitarzem. PAWEŁ záś Swięty w owey błyskliwey nád soba z Niebá
Act. 9. y chuczney świátłośći: *Subito circumfulsit eum lux de Cælo* że prawdźiwe przyznał *dominium* Páństwo Christusowi Pánu: *Domine quid me vis facere*, záraz Chrystus przez Ánániaszá deklárował mu, iż iest naczyniem wybránym, nośićielem, promotorem między Narody Imienia Iego: *Vas electionis est mihi iste.* y widzę prawdźiwie
1Rhetor. co nápisał Filozof: *Honor est benefactivæ gloriæ indicium* uczczony, uhonorowány Monárchá, czczacym śiebie łáski honory rozdáie. BOG wielowładny wyznáiacym Májestat y Páństwo swe służkom, dygnitárstwá urzędy száfuie. iż Piotr y Páweł S. ieden Synostwo Boskie przyznał Chrystusowi. Drugi upádłszy ná żiemię: *cadens in terram* pánowánie zeznał nád soba. pierwsze dygnitárstwá w Kośćiele powszechnym otrzymáli. Znáć áni dworna sztuká biegłey madrośći, áni wzmagáiaca cudzych zawodow, zamysłow bieg, potencya, moc, áni obszerna rodowitey zacnośći stymá, áni wspániáła dostátkow, bogáctw appárencya, żadnego nád inszych ná godność nie wysádzi, tylko utkwiona w Bogu nádźieiá, ná Bogu záłożona y w Bogu utopiona imprezá. táko tym
Jerem: 9. sam Bog przez Proroká opowiedźiał: *Non glorietur sa-*
v. 23. *piens in sapientia sua non fortis in fortitudine, non dives*

in di-

in divitijs suis, sed glorietur scire & nosse me, quia ego sum Dominus. ináczey choć długo kto w godność mierzy, to nie tráfi, choćby też był y dużo żywy, nie doskoczy ná krzesło, tylko trzebá *scire & nosse Deum, quia ille Dominus.* w Pánu Bogu y z Bogiem ná wyższe stąpáć stopnie. bo iáko mowi Filozof: *Quòd in triremi gubernator* Annyms *in curru rector, in choro præcantator, in Vrbe Dux, hoc est in mundo Deus.* iáko wyrabia, prostuie ná okręćie sternik, ná woźie pogániácz, w kápeli táktwistá, w Mieśćie burmistrz, ták Bog káżda ná świećie dysponuie rzecza. Roz dáwáiac y dźiśieyszym Swiętym Apostołom prymácyálną Chrystus Pan godność, nie świátowa widzę postępuie sobie modą, gdźie kto mocnieyszy to lepszy, ále z szczegulnych zasług nádźiei y ufnośći w Bogu: *Tu es Christus Filius Dei vivi. Domine quid me vis facere.* Ná to pierwsze promowuie ich Dygnitárstwo, ktore żebym lepiey pokazał, przedniemi dźiśieyszych Swiętych Apostołow ogłoszę Dygnitarzámi. *ad M. D. Gloriam.*

Wrodzona káżdego z ludźi do godnośći chęć, osobliwe w káżdym pięknych spraw zwykłá wyrabiáć sztuki y dáwáć onym instrukcye P.A. Oświećiwszy álbowiem rozum lepszemi, pieknieyszemi reflexyámi, też do wspániáłych wokuie ákcyi, owszem srzodki, sposoby podáie do chwalebnych czynow. zkad mowi Pòéta: Silvius. *Arripuit traxitq́ virum fax mentis honestæ gloria.* W pádło w refleksyą świátło Salomonowi, iż Krolem zostáwszy ma ludu niezliczonego do rzadu mnostwo y ná

ow czás uczonego, áż prośi Bogá, áby go rozumem
3 Reg: 3. dobrym y madrym do rzadow obdárował. *Da mihi Domine cor docile, ut discernere possim inter bonum & malum.* y stáło się. Postrzegł Alexander Macedo iż Perskie, Medskie Krolestwá łátwiuśieńko się w iego potencya dostáły, áż on *pertransiit usq; ad fines terræ silait terra in*
1 Mach: 1 *conspectu ejus.* Ták ći podobnym sposobem uznał Piotr Swięty iż rzecz chwalebnieysza Słowem Chrystusowym ryby łowić niż właśna śiecia: *In verbo tuo laxabo rete.* áż swoie porzuca *relictis retibus.* ná urzad wyższy łápá-
Mat: 5. nia ludźi Chrystusowi postępuie *ex hoc jam eris homines capiens.* Zważył Páweł S. iż możnieyszy ten kto ma moc Boska, moc duchowna, niż kto ordynánse Pánow doczesnych ná łapáczkę excessow, kryminałow, mándáty Monárchow, áż on sobie mowi: *libenter gloriabor in*
2 Cor: 12 *infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi.* mocnieysze, chwalebnieysze sa dygnitárstwá, urzędy, ktore od Páná Bogá y z Pánem Bogiem przychodza, niżeli ktore fawory świátowe, pochlebne szczęśćie interessá prywátne rozdáia. y ták dobrym sensem záwiera rzecz Arystoteles: *Princeps debet esse Deicola, quia tunc homines solent timere Regem quando ipsos vident, timere Deos.* od Bogá ná urzad promocya wielka w poddánych wyrabia rewerencya. Dźiwowáłem się częstokroć co też uczaca się młodź pilna w náukách czyni, co niektorych w rożnych dźiełách exercytuie; bywáło bowiem że niektorzy y rozwiozłe obyczáie pięknie ułoża w sobie, ini stá-

ni státutámi, práwámi głowy nápełniáią, innym w krá-somowstwie się cwicząc zęby od gadánia wylátuią, inni dukwiąc nád księgą głowy posrzebrzáią, álbo ie cále wielką pracą złocą, ná to tylko dochodzę, ażeby w Areopágu honor, w Pálestrze, w zgromádzeniu prym trzymáć mogli: słowá Owidyuszá: *Deniq; non parvas animo dat gloria vires & facunda facit pectora laudis amor.* Fast: 2. tá iest Seduliuszow w pracy impreza, ten fátyguiących swe śiły smák, áby mieć mogli do korony godną głowę, do uchwycenia buławy wysmukłą rękę, do złotego piorá wyboryczny chárákter; ná to czátuią pilnych uczennikow desideria, áby z pracy ugodnieni zostáli dygnitarze. Ták ći też dostał się gdźie nigdy nie bywał Piotr S. wysoko iák ná tron, bo ná Táboreyską gorę y obaczył z wielkim smákiem swoim co nigdy nie widźiał w śliczney száćie białośći kándoru, przedźiwnego w odmiánie iásney twarzy Chrystusa: *Vestimenta ejus facta sunt sicut nix* Mat: 17. Záśmákowáło samo widźenie tego wszystkiego Piotrowi, ták dálece iż pretenduie z prostego rybaka záraz bydź árchitektem budowniczym wysokiego konsztu *faciamus hic tria tabernacula.* á z kąd się wźięłá w tobie Piotrze S. tá umieiętność, zkąd tá ochotá? ieżeli z widzenia Chwały Chrystusa: pátrzyć ná to krotkim przeiázdem uydźie przy Chrystuśie: ále záżywáć z nim iuż tey godnośći y chwały, trzebá co wytrzymáć, trzebá co ućierpieć. *Nicolaus de Lyra* Doktor Zakonny upátrzył tę prędkość w Piotrze S. do honorow; y mowi: *Multam gloriam Pe-*

tus vidit in Christo, ideo desiderat ei fieri tabernaculum sperans se cum Christo mansurum. iuż y zostáć w tych kontentecách pieszczot chwały záraz chćiał, nie uważáiąc że do tego ustroięnia się w chwałę trzebá wiele wytrzymáć. trzebá od Herodá ponośić persekucye, y żelázne w káydánách więźienie, trzebá od Neroná, trzebá nábydź rzezwośći, żeby y samemu bydź mocnym w utrapieniu y drugich pośiláć: *Et tu aliquando conver-*
Luc:22. *sus confirma Fratres tuos*, pierwey ięno nábuduy obyczáiow Kátolickich, dopiero: *facies tabernaculum*, odbierzesz chwałę, gdy odpráwisz tę y owę Swiętey pácyencyi expedycya. Toć deklárowáno y Páwłowi Swiętemu: *Ego illi ostendam quanta oporteat illum pati pro Nomine meo.*
Ap:18. ia mu powiáda pokażę iákie maia bydź do chwały Niebieskiey zasługi, niżeli w niey przednie odbierze dygnitárstwo. Między dwiemá Dygnitarzámi chćiałem się náuczyć polityki y obserwáncyi honoru káżdego z nich, ieden prawdá *altioris ordinis* zacznieyszy, drugi *inferioris ordinis* z niższey párády, ále godny ten tedy wszedłszy w obce kráie máiąc do tego z Bogá samego pochob spotyka się z zacnym dygnitarzem umyślnie do śiebie wypráwionym, ktory był zbytnie wspániáły y stroyny: *terra illuminata est à gloria ejus.* Ludzkość zwyczáyna y mánierá nieśie w potkániu ieden drugiego wenerowáć; áż niższy iák Ziemiánin upada z kortezyą do nog wyższemu bo Niebieskiemu: *Cecidi ante pedes ejus ut adorarem.* upadł Ian S. z ukłonem do nog Aniołowi, słuchayćiesz co mu

ná to

ná to odpowiáda Anioł: oto znáiąc się ná godnośći Sekretarza Chrystusowego nie dopuszcza sobie ukłonu, rownym się iemu w honorze czyniąc: *Vide ne feceris conservus enim tuus sum & fratrum tuorum.* á ztąd náuká táka: chcesz Dygnitarzu powagi rowney z Aniołámi, obserwáncyi by też od samych wyższego rzadu geniuszow, nikogo nie przenoś okiem, ále záwsze w rowney bliźniego twego, iákiey byś y sam rad, konserwuy obserwáncyi: *conservus tuus sum.* Miey záwsze y tę pámięć, że káżdemu Dygnitarzowi, wszelkiey zwierzchnośći potrzebá mieć wprzod nád samym sobą dobre y pilne rządzenie, áby żadna do złego nie miáłá mieysca skłonność: *Noli quærere fieri judex nisi valeas virtute irrumpere in iniquitates.* Swięći dzisieyśi Pátronowie Piotr y Páweł złamáwszy w sobie wszystkie grzechowe defektá pokutą, stáwszy się złym obyczáiom ludzkim iáko miecz obośieczny: *Nolite timere eos qui occidunt corpus.* zacnemi stáli się káwálierámi przećiw nieprzyiáćiołom krzyżá Chrystusowego, dla tego wielkiemi są udárowáni od Chrystusa dygnitárstwy, ták dálece że ich y sámi Aniołowie weneruią y onym służą: *Misit Dominus Angelum suum & liberavit me de manu Herodis.* A drugi o sobie powiedział: *Angelos apostatas judibimus.* Troie źwierząt pospolitych máią iákąś osobliwą powagę, według reportu mądrego Prowerbialisty: *Tria sunt quæ benè gradiuntur* y wyraża dáley: *Leo fortissimus ad nullius pavebit occursum, gallus succinctus lumbos, & aries,* Prov. 30. ver. 29.

Eccl. 7.

nec est

nec eſt, qui reſiſtat eis. Lew w mocy y męſtwie ſwym gorna wſpaniałość wiedźie, dla tego Mornárchom tylko ſamym zacnym rycerſtwem, potęgą, przemową sławnym z niego przykład służy, iáki bywał w Alexandrách wielkich, Annibalách, Hektorách, Károlách, Ludowikách XIV Wlàdysłáwách, Ianách III. Polskich Monárchách, ktorzy żadney potęgi nieprzyiaćielskiey ſię nie boiąc, męſtwem y mocą dokázywáli, rządźili. *Gallus ſuccinctus* ma ſtymę z roſtropnośći, bo ten do chwały Bożey ieſt excytarzem, záprzodkowáwſzy Piotrowi S. do pokuty: *Gallus cantavit & Petrus flevit.* y záwſze w obrządku Boskim to ſię mowi: *Gallus jacentes arguit, & ſomnolentos increpat.* czás tylko moderowáć nie iáko zegárowáć ma ſpoſob. Chryſtus záś kokoſzy mátki zgromadzáiącey kurczętá ſwe pod skrzydłá opieki, *tutelle*, exwiſceruiącey ſię nád ſwemi dźiatkámi prawdźiwy lubo Obraz, iednák że y w Niebie ná onym gornym Syońie Mieśćie, widźiány ieſt przy Tronie Boskim w oſobie Báránká: *In medio throni vidi Agnum tanquam occiſum.* pewnie też w rządźie duſz krwią ſwoią odkupionych, báránkowych z tákiemi obyczáiámi chce mieć Rządcow, Dygnitarzow *ut agnus manſvetus.* Wypráwuiąc bowiem ná pozyskánie do wiáry Swiętey cáłego świátá ludźi náwrácáiąc ich do práwego Bogá, zgromádzáiąc ich iáko owieczki do owczárnie ſwey, ták mowił do Apoſtołow ſwych: *Ecce ego mitto vos ſicut agnos inter lupos.* tá wáſzá Prefektura naywiękſza, ten urząd naygodnięyſzy żebyśćie byli

między

między poddánemi wáſzemi, iáko báránkowie łáskáwi, przyiemni, wſzyſtkich do śiebie w miłośći gárnący, przytuláiący. Y dla tegoć podobno, ſtánąwſzy Agapitus Dyakon przed Juſtynianem Ceſarzem, y winſzuiąc mu ták wiele powierzownych do Páńſtwá ludźi, ták do niego peroruie: *Iuxta ſimilitudinem Cæleſtis Regni, tradidit tibi Deus ſceptrum terrenæ poteſtatis, ut homines edoceres juſtitiam.* ná wzor, ná podobieńſtwo Króleſtwá Niebieskiego, oddáie Bog lud ſwoy w rząd doczeſnych Monárchow, Dygnitarzow, niechże ſię ſtáráią o to, áby Bogu ná więkſzą chwałę, rządźili niemi. Ták ſobie poſtępował Páweł Swięty rożnych Narodow, dźikich práwie ludźi, Efeſczykow, Koryntczykow náwroćićiel, ktory z tym ſię oświadczał, y rzeczą wypełniał: *Optabam eſſe anathema pro fratribus meis.* choć go ſtráchem w koſz wpędźili: Rom: 9. *demiſſus ſum in ſporta,* przećięſz ginąć zá nich gotow, ták kochał zgromádzenie wiernych Chryſtuſowych. Piotrowi záś Swiętemu, wyprobowáwſzy go w miłośći ku ſobie do trzećiego rázu *Petre amas me?* gdy odpowiedźiał: Joan: 21. *Tu ſcis Domine quia amo te.* dopiero oddał mu trzodę ſwoię: *Paſce oves meas,* áby dla ſzczerey miłośći wyrażoney trzykroć ku Chryſtuſowi, záwſze ſtáteczną, doskonáłą miał miłość ku Owieczkom Iego, Honor ktory Swiętym Apoſtołom od Chryſtuſá dány, by naymniey Ich nie zmienił, ygodnośćią nie ſpyſznił, y owſzem uniżył, upokorzył, bo Piotrá Swiętego iáko kámień opokę práwą, kámieniowi angulárnemu Chryſtuſowi przy-

1Petr:2. łaczył, iáko sam mowi: *Ipsi tanquam lapides vivi, superædificamini Domus Spirituales, in sacerdotium sanctum offerentes hostias spirituales, acceptabiles Deo per Iesum Christũ.* W strukturze wszelkiey y máchinie gruntowney kámień nayuniżeńszy, ále naymocnieyszy; ták wszelka zwierzchność, urzędowa godność, toż osobie wyznáwáć powinná, przykłádem Apostołá: *Ego sum minimus Apostolorum,* S. Paul. *qui non sum dignus vocari Apostolus.* á to iák wysoko wyniosło z tákiego upokorzenia SS. Apostołow, kto poymie, kto náleżyćie opowie! *Maioris virtutis est modestè gerere honores, quàm patienter ferre contemptum.* S. Anzel. większa iest cnotá bydź ná wysokim honorze pokornym, á niżeli męczeńskie ponośić rázy. Wspomina Plutarchus, wyprawiał się z Grecyi do Azyi Alexánder wielki, rozdáwał Orat: 2. de Alex. wszystkie dźiedźiczne dobrá y fortunę, nic sobie cále nie zostáwuiac; ieden z tych co bráli, máło czyli nie z podźiału dostáiac: pyta się z podźiwieniem: *Tibi ergo o Alexander quid tandem relinquis?* odpowie: *spes meas.* áż on káwálier inferuie: *ergo harum nos quoq; erimus consortes,* áni nas nie zdobi rozbieráć twoię substáncya, raczey łupow w Azyi Persyi y innych czekáć będźiemy. Táć w Swiętych Apostołách fantázya, idac zá Chrystusem byłá; gdy ná záwołánie *secuti sunt eum,* przećięsz kiedyś máło, czy wiele, czyli też cále nic opuśćiwszy; wpádłá gadká z chwalba: *Ecce nos relinquimus omnia.* Piotr Swięty powiedźiał Chrystusowi: áż on mu godna y bogáta zá owo chętne opuszczenie rzeczy, czyni obietnicę: *centum-*

tuplum accipietis, vitam æternam possidebitis. Zbieráć ná urzędách moich, cále nie będźiećie zgromádzáć, chybá policzki, potwarzy, złorzeczenia, głody, utrapienia, y wszelkie dolegliwośći: *Secti sunt, tenta sunt, circuierunt in melotis &c.* ále te wszystkie uszczypliwe dla Chrystusa podięte specyały, w złotę á wieczne obrocą się szczęśliwośći; ták ći wszelkiemu Dygnitarzowi, káżdemu rzad máiącemu śiłá ućierpieć potrzebá, nie używać, nie roskoszowáć, ále zá to pewna koroná od P. Bogá. Wiele ućierpiał Páweł Swięty, iáko sam o tym powiáda: *Ter virgis cæsus sum, naufragium passus sum, lapidatus;* áż záraz y przydáie: *Coronam justitiæ accipiam repromissam.* w pewney, nádźiei bo nigdy nie omylney Swięći Dygnitarze zostáwiáli *spes suas,* y w niey wszelkie swoie pokłádáli ukontentowánia: *talium nos consortes erimus.* y nie záwiedli się Dygnitarże Niebiescy, bo ieden naywyższa po Chrystuśie Pánu ná źiemi głowa: Drugi Doktorem Narodow, w Niebie też naywyższa Stolicę naypierwsze krzesło przy Chrystuśie otrzymáli: *Sedebitis & vos super sedes duodecim.* Iáko dwá naywyższe naymocnieysze filary, cáła máchinę Wiáry Swiętey y Kośćiołá Bożego wspierácze zostáli, niemi zágęszczone Niebo, ich praca, náuka cáły świát obiáśniał, ták też naywydátniey naypięknicy, y w Niebie przed Májestatem Boskim iáśnieią. Iáśnieyćiesz Dygnitarze Niebiescy, przed Bogiem, praca, godnośćia wásza, y męczęńska korona. Nam záś niegodnym, ná tym tu ieszcze zostáiącym

świećie, grzechowa pámroka przyćmionym tenebryonom, użyczćie áby iędnę iskierkę pracy wáſzey wſtáwieniem ſię zá námi do BOGA, żebyśmy przez żal ſerdeczny, ſzczera popráwę pozbyć grzechowych mogli brudow. Dopomożćie żyćia wáſzego, cnot Swiętych, bydź nam náśládowcámi, á potym y chwały wieczney uczęſtnikámi. Amen.

KAZANIE XI.

Ná Vroczyſtość Poświacánia Kośćiołá.

JESUS perambulat Jericho. Lucæ 19.

ZAwſze kiermáſz lepſzy im ieſt gromádnieyſzy. P. A. Máiąc bowiem w ſobie dobroći przymioty, rad ſię wielom rozdáie. powiádáia: wſzelkie dobro ſámo ſię rádo użycza. Bywſzy záś Chryſtus Dobro nieskończone ſam ſię potrzebnym náráżał, áby dobroći rozdáwał. Wſzak Sámárytáńska Niewiáſtá z máteryálney ſtudnie nigdyby ſię byłá żywey
Joan: 14. nie náczerpáłá wody, gdyby ſię był z nia u ſtudnie nie zſzedł IEZVS, zſátygowány o wodę nie prośił, zá ktora poczęſtował ia, żywa woda łáski ſwey Nayświętſzey: *Aquam quam ego tibi dabo, non ſities in æternum.* bo poznáwſzy złe ſumnienie ſwoie: *Nonne quinque viros habuiſti & hic quem habes non eſt tuus.* do ſzczerey udáłá ſię

pokuty

pokuty. Y dźiśieyſzy ták trzymam Ewángeliczny Zácheuſz nie zdobył by ſię był ná świádczenie ochoty, do zbáwienia ſwego, gdy by był IEZVS nie przechodźił, nie obiegał Ierychá: *IESVS perambulabat Iericho.* Byłá tá oſobliwa á niewyczerpána w Chryſtuśie ochotá: *Pertransibat benefaciendo & ſanando omnes.* że káżdemu dobrze czynił, wſzyſtkich práwie w potrzebách rátował. dla tego y ow ślepy nie chćiał kiermáſzowáć z tłumem ludu bieżacego, iák zwyczáynie dźiády, im naywiękſzy tłum ludu, tym bárdźiey ſię ćiſna, krzycza: *date obulum pauperi Bellizario.* ále wołał od Chryſtuſa zdrowe oczy odebráć: *Iter faciente IESV. Cæcus clamabat ut lumen reciperet, Domine ut videam.* Zyczylibyśmy ſobie, wſzyſcy przy dźiśieyſzym kiermáśie, przechadzki prześćia Páná IEZVSA, iáko po Ierychu przechodzac, z lichwiarzá z iáwnogrześniká, uczynił pokutuiacego choynego jáłmużniká Zácheuſzá, ták z nas grześnikow, pokutuiacych y dobrych poczynił Kátolikow: *Perambulabat IESVS.* Ale mi przychodźi reflexya mowiących, że nie káżdego to ſzczęśćie podka co Zácheuſzá, wſzák y ná tego mruczeli: *Murmurabant quod ad hominem peccatorem divertiſſet.* Przećięſz iednák życzac ia káżdemu Dobroći Boskiey y prágnac, powiem: Nigdy Chryſtus nie oſobkował, záwſze wſzyſtkim dobry y poſpolity. o tym mowá *ad M. D.G.*

DObroć wſzyſtkim życzliwa y poſpolita, ludzkość káżdemu iednáka y choyna, ná mieyſcu bydź, wysiedźieć nie może, ále dáley á dáley ſzerzyć ſię zwykła P.A.

Będąc bowiem záwſze śiebie udźieláiaca z nátury, tych ktorymby dawána bydź mogłá ſzuka, y ták: Dobroć nieskończona Chryſtus IEZVS, chcąc ſię udźielić przyſzedł ná ten świát, áby iey nie iednemu człeku, nie iednemu Kroleſtwu, ále cáłego świátá Narodowi ludzkiemu: *à primo homine, ad ultimum* użyczył, wſzyſtkich chcąc zbáwić, y dobrze uczynić: *omnes vult ſalvos fieri*, ták doſtátecznie, y skutecznie iż żadnego nie máſz z ludźi, ktoryby nie miał: *ſufficientia media ad ſalutem.* Niech będźie Pan, y ubogi chudeuſz y Senator wydźiału w zbáwieniu nie ma, bo wſzyſcy iednáki do Niebá przyſtęp mamy, zábrat Panięta y Krole, z żebrakámi, y chłopámi, śiedźieć będą, gdyż dobroć wſzyſtkim poſpolita, wſzyſtkim chce dobrze uczynić. Ale odezwie ſię tu malkontent kto y rzecze: czemuż Pan BOG nie iednáko nas z Zydy, z Turki ſzánuie y waży? bá czáſem lepiey ſię oni máia niżeli my? Zydźi Bogá bluźnią. my mu służemy, przećięż Bog: *facit oriri ſolem ſuper bonos & malos*, wſzyſtkiego im doſtátek dáie. á znowu: ubogiemu dáie Bog dźieći kupę co chlebá dla nich nie ma. Bogátemu żadnego co by im rad. Iednemu ſię wſzyſtko dobrze dárzy drugiemu iák z kámieniá. Dwoie dźieći z iedney mátki było Iákob y Ezau á przećię ieden w łáſce u Bogá, á drugi w gniewie: *Iacob dilexi Eſau odio habui*: Piotr záprzał ſię Chryſtuſá, uſzło mu to, bo zá to płákał *flevit amarè.* Iudaſz przedał go, y łezki nie mogł zá grzech wypuśćić, deſperat obieśił ſię. Dźiecko poczawſzy ſię w máćierzyn-

ćierzyńskim żywoćie, wychodźi ná świát, gdy bez chrztu umiera, choć nic nie winno ginać muśi; &c. Ná to ábym odpowiedźiał y Páná Bogá dla wszystkich pospolitym y dobrym pokazał, nayprzod przywodzę owę Ewángelia: *Amice non facio tibi injuriam, nonne ex denario conduxisti mecum tolle quod tuum est.* á dla lepszey deklárácyi, przytaczam y owę Ewángelia *Lucæ* 4. Mowia tám Fáryzeuszowie do Chrystusá przymawiáiac o osobki, w ten sens: *Quanta fecisti in Capharnaum, fac & hic in patria tua.* w Káfarnaum Miasteczku słyszeliśmy żeś Dobrodźiey wszystkim uczynny, czemużeś tu u nas nie tákiè trędowátych leczysz, Synkow Krolewskich wskrzeszasz, Coreczki panięce ożywiasz, czemużeś ná nas Zydow źiomkow twoich niełáskaw? tu się pokaż czyś tylko nie intereſſant y párcyálistá? odpowiáda im ná to Chrystus y dáie dwoiáki z Pismá Swiętego przykład: *Multæ Viduæ erant in diebus Eliæ, & ad nullàm illarum, missus est Elias, nisi in Sarephta Sidoniæ ad mulierem viduam. Et multi leprosi erant in Isràël sub Eliseo Propheta, & nemo eorum mundatus est, nisi Naaman Syrus.* jeżeli rozumiećie, maćie zacna ekwipolencya? Syndonianká uboźiuchna wdowá podczás śiedmioletniego głodu Eliaszowi okáwałek chlebá proszacemu z ostátniey garzśći maki, upiekłá podpłomyk, z ochota; dał iey Bog zá to pełne kłody maki, że iey przeieść do śiedm lat nie mogłá. W prawdźie podobniey było Eliaszá ordynowáć do ktorego Senatorá zá Kápelána, z tym ták choynym dárem

Matt. 20.

3 Reg. 7.

Bożym,

Bożym, co by był dwor żywił cáły, áleć podobno nie miałby tám Prorok szczęśćia, nie doznałby tákowey iák od Sydonianki ochoczey uczynnośći, choć przy wielkim iey uboſtwie; muśiałby tám Eliasz Prorok długo bárdzo spluwáć &c. Trędowátych w Izráelu záwsze gwałt było, y owych swierzbowátych, o co y teraz między Izráelską nie trudno familia. przećięż Bog nie do inszych, ále tylko do Naamáná Syryiczyká, káwálierá ordynowáł E-lizeusza, ktoremu rozkazał áby go śiedm rázy w Iordánowey skąpał wodźie, y zdrow zoſtał Naaman. czemuż inśi nie mieli tego szczęśćia? skryte sady Boskie: *Deus*
S. Hilari: *plùs poteſt facere quàm nos dicere & intelligere.* Dosyć nam ná tym co widźiemy, że Bog nie párcyáliſtá, ále wszyſtkim uniwersalny. Dał łáskę lichey ubogiey wdowce, dał y bogátemu Pánu Naamanowi, dał prowiánt od głodu umieráiącey mizerney kobiećinie, dał zdrowie y káwálierowi, miał w respekćie mizerna prywátna niewiáſtę, miał też y publicznego chwalebnego Naamaná:
Act; 10. *In veritate comperi non eſt perſonarum acceptator Deus.* Y mowi tedy do Zydow IEZVS: Zawsze tu z wámi Ziemiánin ieſtem, czemuż mie nie prośićie? áleśćie wy szemráce, zdraycy, obmowcy, niewdźięczni, záczym niegodniśćie łáski moiey, bo iey sámi gwałtem bráć nie chcećie. Wszedł Chryſtus do Máteuszá, áż záraz mrucza: *Cum peccatoribus manducat Magiſter veſter.* uzdrowił opuchłego: *Sabbatho non licet curare.* wskrześił Łázárzá: *Cogitaverunt eum occidere propter Lazarum.* Vpádłá mu do nog

INDEX RERUM
in hoc libro contentorum

A.

Adoratio pag. 67.
Amor Christi cibat homines 73.
Amor Themistoclis erga filium pag. 1. 138.
Amor Deorum 20.
Amor muliebris ejusq; pœna 27.
Acceptio personarum qualis p. 5.
Adalberti S. Episcopalis Dignitas, Dæmonum tormentum pag. 47.
Adalbertus Sanctus quomodo fuit educatus, ibidem,
Adalberti Sancti animarum cura pag: 48. *& sequ.*
Amicorum Compassio. pag: 30.
Apostolorum Equi quales fuerant. pag: 18.
Arteriæ in Capite quomodo Disposita. 60. *& sequ.*
Anima in qualibet parte hominis est, 82.
Antonij S. Concio qualis. 91.
Antonius Sanctus septem habuit gustus 93. *& sequ.*
Antonius S. multos ad vitam reduxit. 98. *& sequ.*

B.

Bonorum Spiritualium usus p. 47.
Bonitas vera unde. 48.
Bonitas quomodo cognoscitur vera, 50. *& sequ.*
Bonvillus Hæreticus qualiter fidem suscepit, 95.
Bonitas vera omnibus communis 126.
Bonitas Dei omnibus una 135.
Bellum Theodosii Cæsaris 141.
Bellum S. Venceslai, 142.

C.

Cælum quare in monte pag: 79.
Christus quare solus ibat ad Hortum, 17.
Christi appetitus in Passione qualis, 19. *&* 136.
Christi triplex denudatio quid effecit, 28.
Christi Faciem quare velabant 26.
Christus quare dixit transfer à me Calicem, 20.
Christus qualiter fuit alligatus ad Columnam, 27.
Christi tristitiæ occasio, pag: 21. *& sequ.*
Christi Passi memoria quid agit 32.
Curiositas reprehenditur, 27. 68. *& sequ.*
Creaturæ variæ, varias habent inventiones. 77.

T *Concordia*

INDEX RERUM.

Concordia inter Cœlum & terram, 84.
Cor in Thesauro, pag: 97.

D.

Deus omnia potest, pag: 85.
Deus ita facit sicut ipsi placet, 37. & 54. 127.
Deus omnia in se continet. 76.
Deus neminem vult tristari, 78.
Domini quid volunt in hoc mundo, 3.
Dominorum pudor in Cœlo, 12.
Domini cui largi, 53.
Doctrina qualis debet esse, 90.
Dignitas S. Joannis Evang: 11.
Discordia muliebris, 85.
Domus infelix ubi nulla tristitia, 112.
Deus omnibus vult benè, 128. & 129. & sequ.
Deus nunquam mutabilis ibidem.
Deus quomodo concurrit ad actiones humanas. 132.

E.

Effectus dependet à sua causa, 53
Eloquium dulce, 91.
Errores Arij, 73.
Exemplum bonum vult Deus ex suis servis, 89.
Exemplum dedit nobis Christ⁹, 40.
Exemplum bonæ vitæ unde sumi debet, 46.

F.

Filiorum educatio qualis debet esse, 47.
Fides optima Magistra, 68 79.
Fraus Cretensium, ibidem.
Fides cum oculis ubi, 81.
Ficedulæ quales. ibidem.
Filum Ariadnæ, 79.

G.

Gaudij origo, pag: 2.
Gladius acutus sermo, 97.
Gaudium in mundo nullum, 3.
Gustus varij, 92. & sequ.
Gaudium causa tristitiæ, 112.
Galli virtus, 120.
Gratia Dei quotuplex, 135.

H.

Honor, pag: 28. & 29.
Humilitas demollit corda, 63
Herôes quales, 80.
Hominum innata Cupiditas præesse, 115. & sequ.
Honores non debent mutare mores, 119
Herôes Magni Petr9 & Paul9, ib.
Homo ex se ipso est causa mali, 129. & 135.

I.

Josephus S. habuit Dominium Infantiæ Christi, pag: 4 & seq.
Josephi S. Dignitas ibid: 6. 7. 13.

Josephi

INDEX RERUM.

Josephi Sancti laus in Cælo ejusq; merces, 10. 11.

Josephus S. in omni necessitate Patronus, pag: 14. & sequ.

Judas immemor beneficiorum Christi, 23. & sequ.

Infantis in utero vox, 96.

L.

Ludovici Regis Galliæ bellum, 62.

Largitia Dominorũ qualis, 53.128

Lingvarum varietas, 70.

Loth Uxor quare in Salem conversa, 88.

Latronum obstinatorum pœna, 95.

Labor omnis vult præmium, 117.

Labor honoris gradus, 118.

Liberalitas Alexandri Magni, 122. 125.

M.

Mariæ dolor in Passione X sti, 22 27

Maria Virgo possidet misericordiam Dei. 55 & sequ:

Maria Virgo curam nostri agit. 58 & sequ item 106 per tot.

Mariæ V. Imago quid efficit 62 108

Maria V. iram Dei conciliat, 59.

Maria infirmitatibus nostris occurrit, 60.

Maria V. Magistra virtutis, 112.

Misericordia Dei Magna, 88.

Miracula varia, 130. & sequ.

Miracula quare modò cessarunt, ibidem.

N.

Nomen viri unde habet denominationem, 6.

Nomen bonum, pag: 44.

Novitas quærenda qualis, 47.

Necessitati providet Deus, 69.

Nobilitatis decor, 140.

O.

Obsequium templa factum pag: 8.

Ostentatio Sanctorum qualis, 40.

Oculis Infantiũ nocet lux solis, 70.

Observantia Rei Sacræ, 43.

Oculorum destructio, 70.

Oculi Dei quales, 72.

Ordinem Rerum DEUS mutare potest, 78.

Obedientia Abrachæ, ibidem Orationis valor.

P.

Pulchritudo agit Oratorem, 26.

Patientia commendatur, 41.

Pœnitentia mutat iram. 69.

Propter Deum nil patimur, propter mundum multa, 42.

Pecunia Augusti Cæsaris temporibus qualis, 72.

Prothæi mutatio, 82.

Passionis signa in Corde S. Claræ de Monte Falco expressa, 74.

Panis Eucharisticus roborat, homines in vitam æternam, 81.

Pœnitentia Ezelini, 97.

Premotio

INDEX RERUM.

Promotio ad Dignitatē unde 115.
Parentes quomodo exercebant Filios suos in arte Militari, 80.
Petri & Pauli Apostolorum Dignitas, 123.
Pietatis prærogativa, 138. & seq.
Pietatis valor, 142.

R.

Resolutio Audax Socratis, 20.
Resurrectio nostra unde sumpsit exordium, pag: 35. & sequ.
Resurrectionis Mysterium non potest audire diabolus, pag: 39.
Resurrectio nostra qualis erit, ibi:
Respublica Romana quomodo ordinatur, 57.
Respectus in Judicijs, 90.
Res parva clara, 107.
Reflexio Spiritualis, 133.

S.

SacramentūEuch: quid efficit, 80.
Sacramentum Eucharistiæ quomodo cognoscitur, 79.
Sicut Speculum fractum totum hominem, ita particula SS. Hostiæ totum repræsentat Xstū, 82
Sepulchrum ubi verum, 16.
Servi qualiter debent suos observare Dominos. 43.
Servū qualem vult habere De9 87.
Spes in Deo non confundit, 114.
Sol quomodo trahit à terra vapores, 8?.
Sancti quare Sal appellantur, 88.
Sal quid significat, 96.
Superiores qualiter se gerere debeant cum suis subditis, 121.
Servorum Deus honor 137.
Subjecta quomodo debent cognosci, 139.

T.

Triumphus Xsti unde, 33. & seq.
Testes gratiarum Mariæ V. 52.
Trinitas SS. difficilis ad explicandum, 65. 67. 71.
Trinitas SS. non intellectu, sed fide concipi debet, 66. 68.
Tres Soles in Nativitate Christi quid, 73.
Trina unio. Tres pilulæ, ibid: & seq
Triumphus S. Venceslai, 142.

V.

Vestium Christi virtus, 106.
Vestis Christi in Passione qualis, 29.
Viri boni ubi, 49.
Vestis Christi sanat. 107.
Vestis S. Antonij tentationē repulit, 96.
Vestis Romana. 107.
Visitatio alia est Dei, alia hominum, 104.
Visitationes variæ, 109.
Visitatio Amicorum qualis, 102.
Visitatio Beatæ Mariæ V. multum profuit Joanni & omnibus, 103.
Visitatione sua B.M.V. Domum Zachariæ odore replevit. 110. & seqv.
Virtus Trinorum Animalium, 120.
Uxoris Loth pœna qualis, 86.
Venceslai S. Dignitas unde, 238.
Virtutes ejus, 140.

)(***)(